

**MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE ȘI CERCETĂRII
ȘTIINȚIFICE**

**INSPECTORATUL ȘCOLAR JUDEȚEAN OLT
PALATUL COPIILOR "ADRIAN BĂRAN" SLATINA**

**LUCRĂRILE SIMPOZIONULUI
VALENȚELE COPILĂRIEI PRIN ACTIVITĂȚI
FORMALE ȘI NONFORMLE
EDIȚIA I**

Anul I, Nr.1
SLATINA
23 IUNIE 2016
Editura Hoffman

**MINISTERUL EDUCAȚIEI NAȚIONALE ȘI CERCETĂRII ȘTIINȚIFICE
INSPECTORATUL ȘCOLAR JUDEȚEAN OLT
PALATUL COPIILOR "ADRIAN BĂRAN" SLATINA**

**LUCRĂRILE SIMPOZIONULUI JUDEȚEAN
VALENȚELE COPILĂRIEI
PRIN
ACTIVITĂȚI FORMALE ȘI NONFORMALE
EDIȚIA I**

ACTIVITATE CUPRINSĂ IN CAEJ OLT 2016, POZIȚIA 125

**ANUL I, NR.1
IUNIE 2016
EDITURA HOFFMAN**

Coordonator ISJ Olt – Inspector Școlar Ed.Permanentă: prof. Luminița Floricel

Coordonator și organizator la nivel local: prof. ing. Florentina Vârtosu-Toma

Redactor șef: Vârtosu-Toma Florentina

Coordonator: Floricel Luminița

Lucrările Simpozionului Județean **Valențele copilăriei prin activități formale și nonformale**, Slatina 2016.

ISSN 2501-9767

ISSN-L 2501-9767

Tehnoredactare computerizată: prof.ing. Vârtosu - Toma Florentina

Coperta: prof.ing.Vârtosu -Toma Florentina

Responsabilitatea afirmațiilor și originalitatea lucrărilor cuprinse în acest volum aparține în totalitate autorilor acestora.

Coordonatoarele volumului nu își asumă nicio răspundere în această privință

ARGUMENT

Din dorința de a promova și disemina experiența didactică extrașcolară, Palatul Copiilor "Adrian Băran" Slatina, a organizat în 23 iunie 2016 Simpozionul Județean "Valențele Copilăriei exprimate prin activități formale și nonformale", ediția I.

Acastă manifestare a avut drept scop reuniunea a cadrelor didactice într-un cadru prielnic dialogului transdisciplinar, cu intenția de a promova potențialul didactico-creativ al dascălului contemporan, concretizat în lucrări cu caracter științific-aplicativ. S-a urmărit, de asemenea, dinamizarea relațiilor dintre instituțiile locale, județene cu grădinițe, școli și licee din țară.

La simpozion au participat cadre didactice din învățământul preuniversitar din județele: Olt, Vâlcea, Dolj, Gorj, Teleorman, Constanța, Iași, Vaslui care au oferit prin lucrările prezentate, modele de activități extrașcolare și strategii didactice contemporane utilizate în procesul didactic formal și nonformal.

Lucrările simpozionului au abordat universul copilăriei prin prisma tuturor ariilor curriculare, și au promovat ideea conform căreia activitatea extrașcolară, conjugată cu metodele centrate pe elev - aplicate în educația formală -, au un rol esențial în formarea și dezvoltarea unei personalități armonioase și creative a copilului de azi, respectiv dobândirea unor abilități de viață pentru adultul de mâine.

Școala este un adevărat laborator de creație și de modelare a personalității copilului, iar acest procesul educativ capătă valențe notabile specifice, de la copil la copil. Dacă o metodă este bună pentru un copil, pentru altul poate fi neproductivă. Relația școală-familie capătă și ea o valență semnificativă în evoluția profesională a fiecărui copil.

Coordonatoarele

CUPRINS

Modelarea caracterului elevilor prin activități extracurriculare	1
Copilăria.....	3
Valențele copilărie.....	5
Valorile copilăriei	9
Familia și copilul	12
Orice copil.....	14
Copilul, victima violenței domestice	17
Inteligența emoțională.....	23
Bucuriile și tristețile copilăriei	27
Jocul – expresia monumentală a copilăriei.....	31
Jocul și joaca în orele de literatură - stare de veselie și fericire.....	35
Legătura dintre literatură și arte în contextul educației literar-artistice a elevilor.....	37
Copilăria prin ochii lui Creangă.....	41
Copilăria - O Țară a Minunilor	44
Despre copilăria contemporană în Hristos.....	47
Educație prin cunoaștere și prin iubire	49
Iubiți animalele! Ajutați păsările iarna!	51
Educația fizică prin activități nonformale.....	53
Copilăria informatizată a secolului al XXI-lea	57
Călușul Românesc	59
Activitățile practic-educative – cadrul ideal pentru stimularea capacităților creatoare ale copilului	61
Micul modelist	65
Strategii didactice în procesul de predare	68
Metode moderne. Metoda Brinstormingului	72
Rolul educației formale și nonformale în dezvoltarea personalității copiilor.....	75
Educația formală și nonformală	77
Elemente de activități la clasă/grupă de educație formală,informală,nonformală.....	82
Educația formală și nonformală	86

MODELAREA CARACTERULUI ELEVILOR PRIN ACTIVITĂȚI EXTRAȘCOLARE

Insp. Luminița FLORICEL
Inspectoratul Școlar Județean Olt

Educația de tip nonformal cuprinde totalitatea influențelor de natură educativă realizate în afara clasei sau în afara școlii. Acest tip de educație are o anumită specificitate care este decelabilă în mai multe aspecte: *obiectivele* care îi sunt specifice, *activitățile* prin care se diferențiază de educația formală, *limitele* sau *dezavantajele* pe care le generează.

Activitățile extrașcolare se diferențiază în *activitățile din afara clasei* și *activitățile din afara școlii*. Activitățile organizate în afara clasei includ, la modul general cercuri pe discipline de învățământ, cene literare, ansambluri sportive, artistice, culturale, întreceri, competiții, concursuri, olimpiade școlare, Organizarea acestor activități este puternic corelată cu opțiunile, talentul, hobby-urile și aspirațiile elevilor, ceea ce generează un amalgam educativ flexibil.

Activitățile specifice educației nonformale realizate în afara școlii se împart în două categorii, și anume:

- O *activități perișcolare* organizate în scopul petrecerii timpului liber în care sunt incluse excursiile, vizitele, taberele, vizionările de spectacole, piese de teatru sau film, vizitarea unor expoziții;
- O *activitățile parașcolare* organizate ca soluții alternative de perfecționare, reciclare, instruire personală;

Având un caracter *opțional*, activitățile extrașcolare permit elevilor să se orienteze spre ele în funcție de posibilitățile, aptitudinile, talent și interesele de care dispun, ceea ce le conferă un grad mai mare de atractivitate, comparativ cu activitățile specifice educației formale, care nu pot onora această exigență deoarece, în majoritatea cazurilor ele sunt impuse elevilor.

Talentele copilului trebuie descoperite și cultivate din copilărie. Sunt acele activități sau domenii în care elevul este bun la ceea ce face și acest lucru trebuie explorat la maxim. Faptul că este talentat și apreciat pentru eforturile și rezultatele lui într-un anumit domeniu nu face altceva decât să îi crească stima de sine și să îl facă să aibă mai multă încredere în el. În desfășurarea acestor activități elevii joacă un rol *mai activ* deoarece acestea corespund intereselor și așteptărilor lor și, implicit, pot să le amplifice motivația și dorința de a se implica în reușita lor.

Acentul cade pe ceea ce fac elevii și nu profesorul. Explorând mediul social prin activități noi, elevul capătă încredere în forțe proprii și prinde curajul de a se aventura și mai târziu spre alte experiențe.

Activitățile nonformale îmbină în mare parte măsura *utilul cu plăcutul*, au caracter reconfortant, tonifiant, care nu generează apariția oboselii și trezesc ocazional dobândirea unor cunoștințe care amplifică sfera de cunoaștere a elevilor.

Atunci când un copil face ceva cu plăcere, are și rezultate pozitive și are din plin parte de laude și aprecieri din partea celor dragi. Toate aceste complimente, binemeritate, nu fac decât să pună "umărul" la clădirea stimei de sine a copilului. Implicat în activități relaxante și reconfortante, elevul capătă independență, începe să ia singur decizii, să facă alegeri sau să se confrunte cu provocări care-l ajută să dobândească abilități de viață, necesare și utile pentru reușita ulterioară.

A încuraja copilul să fie independent încă de mic îl ajută și să se pregătească pentru viața de adult și să facă față mai ușor provocărilor de la maturitate. Explorând activități atractive, elevul devine responsabil de ceea ce face.

Responsabilitatea și independența se întrepătrund, se generează reciproc și ajută copilul nu doar să facă alegeri singur, dar să fie și cele mai bune. Toate micile responsabilități pe care le dobândește elevul prin activitățile extrașcolare preferate, au rolul de a-l ajuta să capete, treptat, independență și să se descurce pe propriile picioare.

Pot stimula *imaginația și creativitatea* elevilor, deoarece aceste activități satisfac o serie de interese și aptitudini, pe-o parte, iar pe de altă parte, cadrul educativ extrașcolar are un *nivel de permisivitate mai mare* și inițiative elevilor sunt luate în considerare, implementate în procesul instructiv-educativ. O aptitudine sau o abilitate a elevului poate fi adusă la rangul de performanță sau orientare profesională.

Aceste activități permit ca elevii să primească sarcini în funcție de posibilitățile de care dispun și în funcție de ritmurile de lucru specifice vârstei. Copilul capătă încredere în el că poate să-și îndeplinească singur sarcinile date.

În organizarea și desfășurarea acestor activități rolul profesorului este mult mai discret, el putând să exercite influență indirectă, încurajând elevul să devină responsabil și independent,

prin cât mai multe exprimări care să îl stimuleze să facă diverse lucruri de unul singur – "încearcă", "alege", "experimentează", "decide-te", "poți" etc.

COPILĂRIA

P.i.p. Elena Georgiana POMANĂ

Școala Gimnazială *I.Gh Duca* - G.P.P. *Traian*, Rm. Vâlcea

Copilăria reprezintă pentru oricine un tărâm de poveste. Nimeni nu știe când începe și când se termină. Știm doar că ne trezim într-o bună zi oameni mari și ne tot amintim apoi ce frumos era și cât de fericiți eram în acel rai care nu se mai întoarce. De câte ori nu ne amintim de ce făceam acum 20 de ani și nu ne amuzăm? Între copilăria generațiilor din anii '80 și cea de acum există cu siguranță o diferență sesizabilă. Este și firesc, având în vedere că lumea este într-o continuă evoluție. Copiii de azi sunt evoluți, sunt în ton cu tehnologia, dar nu și esența copilăriei, care este jocul, visul, libertatea, lipsa grijilor, lucruri care predispun mai mult la creativitate și formarea unei gândiri autonome.

Copilăria trăită cu visuri și bucurii bazate pe jucării simple, uneori din sărăcie, în care ne puteam lupta cu zmeul cel rău și credeam că suntem amici la cataramă cu Harap-Alb și cu Ileana Cosânzeana nu era oare mai frumoasă decât copilăria celor de azi, petrecută printre amici virtuali, focuri pe calculator și desene animate cu monștri și personaje science-fiction? Cu siguranță, suntem subiectivi, dar ceva adevăr trebuie să fie la mijloc.

Copiii de astăzi trăiesc destul de diferit față de cum am trăit noi acum douăzeci de ani. Dacă mă gândesc la copilăria mea, nu pot să nu-mi amintesc de verile pe care le petreceam la bunica, la țară. Și acum îmi amintesc când plecam de acasă și tata umplea mașina cu un teanc uriaș de cărți, "Ca să ai ce să faci toată vara!". Să nu vă imaginați că nu strâmbam din nas, căci eu aveam cu totul alte planuri pentru vacanța de vară. Însă în după-amiezele acelea toride ce credeți că făceam? Citeam. "Colț Alb", "La Medeleni", "Cireșarii", "Prinț și cerșetor", "Coliba unchiului Tom" și alte cărți potrivite cu vârsta de atunci. Era mult până puneam mâna pe prima carte. Apoi, nu mă lăsam până n-o terminam și treceam la tot vrafu adus cu mine. Erau și cărți care nu-mi plăceau, normal, dar aveam obiceiul de a le termina pentru că mă rodea curiozitatea să știu cum se terminau, spre deosebire de filme, care, dacă nu-mi plăceau de la început, le abandonam imediat. Am crescut cu povețele părinților și bunicilor, într-o lume în care nu existau jocurile pe calculator, dar pierdeam ore în șir în spatele blocului, jucând "Rațele și vânătorii",

"Nouă cărămizi", "Flori, fete sau băieți..." și câte și mai câte jocuri, care ne trimiteau seara la culcare fără să ne mai dorim să mai mâncăm. Nu aveam role, nici telefon mobil, pe atunci erau oricum puține familii cu telefon fix. În schimb, aveam respect deosebit pentru învățători și profesori. Primii "blugi" mi i-au luat părinții prin clasa a VI-a, erau aduși de la turci. Credeam în Moș Crăciun, de fapt Gerilă, cum era numele lui în comunism, până prin clasa a II-a, când "un binevoitor" mi-a spulberat visul. Sigur, cei din generația mea își amintesc de guma Turbo și cât de fericiți eram când o desfăceam și găseam în ea o surpriză cu "mașină din aia străină", și pe care o dădeam la schimb pentru mașina altui copil. Ce vremuri...

Sunt sigură că și copiii de azi sunt fericiți cu ceea ce au, sunt și ei lipsiți de griji, au părinți care le împlinesc dorințele, în măsura posibilităților. Însă lucrurile s-au schimbat foarte mult față de anii '80-'90. Dacă atunci ne bucuram de o ciocolată chinezească, o portocală sau o banană, acum copiii le au la dispoziție oricând, nu știu cât le mai prețuiesc. Însă ceea ce cu toții observăm este faptul că destul de mulți copii ai zilelor noastre își trăiesc copilăria în spații închise, limitate, aproape tot timpul în fața calculatorului. Chiar și cei mai mici au adresă de messenger și corespundează instant cu amici din toată țara sau chiar din lumea întreagă. De când computerul a intrat în fiecare casă, ei și-au găsit alte preocupări. Sunt extrem de interesați de jocuri de ultimă generație, despre care te crucești ce denumiri au: "A Perfect Wedding Kiss" (Sărutul de nuntă perfect), "Shopping With a Friend" (La cumpărături cu un/o prieten/ă) sau altele asemenea, care le-au luat locul celor în aer liber și pline de entuziasm. Copilăria din ziua de azi, deși este trăită într-o lume a progresului tehnic, duce la un lucru mai puțin sănătos, îi face pe copii mai introverți, legați artificial de lumi paralele cu cea reală, de calculator și de tot felul de rețele de socializare. Este mult mai ușor acum să-și facă prieteni virtuali, în dauna prieteniiilor adevărate, ceea ce este păcat, deoarece acele prietenii care se leagă în copilărie, la vremea jocului, pot rămâne pe toată viața.

VALENȚELE COPILĂRIEI

Prof. Mirela Elena SAVU
Școala Gimnazială Nr.40 *Aurel Vlaicu*, Constanța

Ce sunt valorile? Sunt principii morale sau etice, pe care le considerăm utile și importante. Iertarea, cinstea, libertatea, iubirea, respectul față de viață și stăpnirea de sine sunt doar câteva valori. Așadar, comportamentul nostru, prioritățile și relațiile cu alții, dar și îndrumarea morală pe care le-o acordăm copiilor noștri sunt influențate de valorile pe care le avem. Totuși, deși sunt foarte importante, valorile morale se află în declin.

Scopul educației – după cum spunea F. Froebel, este de a scoate, din ce în ce mai multe informații de la individ decât de a introduce mai multe informații acestuia. În spațiul cronologic al perioadei preșcolare apar importante acumulări sub toate aspectele, acești ani reprezentând pentru copil sub semnul cantității echivalentul unei veritabile universități. Grădinița asigură copilului, pe lângă o educație intelectuală, fizică și estetică corespunzătoare vârstei și o orientare morală în sistemul relațiilor sale cu lumea înconjurătoare, care să ducă la încheierea unor calități morale. Educația moral-civică dispune de un teren propice pentru împlinirea ei eficace. Profilul moral nu este numai un factor de concentrare a tuturor influențelor educative care se exercită asupra copiilor, ci și forța motrică a acestei pregătiri și mai ales a valorilor ei.

Necesitatea de a începe formarea unor comportamente pozitive cât mai devreme este justificată de faptul că la această vârstă se formează cu cea mai mare ușurință automatismele care stau la baza deprinderilor de comportare civilizată. Astfel, cu siguranță, mai târziu se vor perfecționa aceste deprinderi și se vor transforma în obișnuințe, iar printr-o muncă educativă continuă aceste componente ale activității copilului se vor transforma treptat în trăsături stabile. "Spațiul social" uman este purtător al unor multiple virtuți formative în umanizarea și socializarea copilului. El oferă diferite tipuri de influențe și modele pozitive care contribuie la interiorizarea anumitor norme, reguli și valori morale, proces stimulat și de nevoia firească a copilului pentru afecțiune, aprobare și consens - în raport cu ambianța socială. Aceasta determină o mare putere de absorbție a experiențelor și modelelor psiho-morale cu care acesta se confruntă.

Copilul asimilează sisteme de reguli, norme și valori, promovate în ambianța socială imediată, ajungând la un "cod moral" personal - pe care el și-l formează prin aderare la idealurile și modelele morale pozitive, în forme accesibile lui, și pe care le va resimți afectiv ca proprii aspirații sau dorințe și năzuințe de realizare. El se descoperă pe sine cu adevărat nu atât în microuniversul familiei sau în desfășurările sale solitare, cât în universul real al copilăriei.

Năzuința și bucuria lui reală de a se afla în mijlocul grupurilor de copii pot constitui un simptom al faptului că unele din valorile de preț în universul copilăriei le constituie și comunicarea interumană, prietenia, colaborarea, însăși prezența în mijlocul grupurilor de copii. Eficiența muncii educative cu copiii de vârstă preșcolară se bazează pe faptul că această perioadă de dezvoltare este cea mai favorabilă pentru acumularea unor impresii puternice, pentru formarea deprinderilor de comportare. La această vârstă, copilul este receptiv, sensibil, are o putere mare de imitație și este ușor impresionat de tot ceea ce îl înconjoară. Ei dobândesc impresii vii și puternice despre evenimentele din jur, despre atitudinea adulților cu care vin în contact și mai ales a celor apropiați, cum sunt părinții și educatoarea, învățătorul. Aceste impresii pe care copiii le înregistrează și le păstrează cu multă ușurință vor constitui suportul din care își vor trage seva reprezentările și sentimentele lor morale care îi vor însoți toată viața.

La această vârstă copilul nu poate fi lăsat singur să se orienteze în multitudinea de fapte și atitudini ce se manifestă în jurul lui, ci trebuie dirijat spre acelea care îl influențează pozitiv și din care el va trebui să se alimenteze cu impresii pozitive. Acum când copilul este mai mic, simte nevoia de sprijin, de a-i sublinia comportamentul pozitiv cu aprecieri și întăriri verbale din partea adultului "ai fost cuminte astăzi", "este bine ce ai făcut", "ai făcut bine că ai ajutat pe colegul tău să se îmbrace, când a alunecat și a căzut", etc.

Educația începe de la formarea noțiunilor morale, iar educatorul trebuie să-l facă pe copil să înțeleagă corect sensul, mai ales că el vine direct din familie și nu întotdeauna are noțiuni morale clare. Nu este totul rezolvat dacă îi transmitem noțiunea morală, ea trebuie transpusă în practică. Un exemplu concret este cunoscutul salut la intrarea în clasă. Copilul află dintr-o discuție tematică, că este frumos să salute când vine dimineața la grădiniță, însă dacă printr-un joc-exercițiu nu este exemplificat cum trebuie să saluți, unde privești în momentul rostirii salutului și nu este pus în situația practică de a saluta, acest comportament va rămâne tot la stadiul de noțiune.

Capacitatea de înțelegere a copilului preșcolar nu se ridică la nivelul celorlalte trepte de învățământ și, de aceea, este necesar un permanent exercițiu. Noțiunile de "bine" și "rău" copiii le deosebesc în timp și prin multiple activități. Se pornește de la o poveste ori povestire, în care sunt subliniate faptele bune și faptele rele întreprinse de personaje, apoi se trece la o temă de discuție având ca subiect "personaje pozitive, personaje negative", iar mai tâziu să fie transpuse într-un joc de rol, într-o sociogramă literară și nu este nicio exagerare dacă abordăm chiar un studiu de caz, care să pornească de la un caz concret petrecut în cadrul colectivului de copii sau de la o știre apărută la televizor. Într-o unitate școlară copiii participă la activități de grup și într-un spațiu educațional comun tuturor membrilor grupului din care fac parte. În această situație, ei își desfășoară activitatea după anumite norme și reguli de conviețuire socială, pe care le aplică și le respectă zi de zi. Respectarea acestor reguli și norme, zi de zi, vor conduce la formarea unor deprinderi și obisnuințe morale care vor fi exersate dincolo de spațiul educațional din sala de clasă și se va îmbunătăți comportamentul și în alte locuri de activitate al copiilor: acasă, în parc, în fața blocului, la prieteni, etc.

Valorile personale se conturează în copilărie, de la o vârstă foarte fragedă. Părinții, ssne place sau nu, sunt cei care contribuie la construirea primului set de valori, în copilăria noastră. De exemplu: în familia mea, politețea era importantă. De mică am învățat să spun „mulțumesc” și continui să fac asta și acum. E atât de "parte din mine" încât uneori când mă lovesc de un scaun, din reflex spun "pardon". De asemenea, pentru mine un "mulțumesc" înseamnă foarte mult.

Unele valori dobândite în copilărie nu se pastrează. De exemplu: de la o vârstă încolo, „obediința” sau a asculta de părinți, poate părea că ne împiedică să creștem, să ne dezvoltăm așa cum ne dorim, stă în calea curiozității și setei de cunoaștere, drept pentru care o ștergem de pe listă și răspundem cu "nu vreau" la cerințele părinților noștri.

Valorile se transformă o dată ce înaintăm în vârstă. Adolescența este o perioadă foarte importantă din viață, când afli cine ești și definești cine vrei să fi – e ca o călătorie cu trenul pe care ai început-o din dorință de a „crește mai repede” și care se încheie unde și când decizi tu...doar că trebuie să decizi, adică să alegi și asta uneori e cam greu. De exemplu: întotdeauna în familia s-a optat pentru sinceritate în orice situație". Ai mei mă iertau când ajungeam acasă mai

târziu decât trebuia, dacă spuneam sincer unde am fost și cu cine ca să poată analiza gravitatea situației. Cultivată de la o vârstă fragedă „sinceritatea” a atins cote „extreme” chiar din liceu când la unele materii întrebam „De ce să învăț teoria care oricum există în carte și pe care, oricum, o voi uita!” și eram imediat catalogată drept „impertinentă”. Până acum câțiva ani reușeam adesea să îmi rănesc prietenii cu sinceritatea mea: „dacă vrei să ieși din situația asta trebuie să te schimbi” – cui îi place să audă așa ceva? Deși valoarea aceasta este în continuare importantă pentru mine, am reușit să îmi dezvolt abilitățile de comunicare astfel încât să fiu sinceră fără a răni.

Cultivarea valorilor personale la nivel de instituție, companie, țară, la fel cum familia cultivă un set de valori și școala, spațiul, profesorii și orele de curs, poate cultiva valori. De exemplu, o oră deschisă în care elevul este încurajat să își exprime părerea și să lucreze în a cultiva valori precum „deschidere”, „non-conformism”, „creativitate” și „încredere în sine”. O oră în care elevul este încurajat să asculte și să păstreze ordinea și liniștea, cultivă valori precum „tradiționalism”, „securitate”, „autoritate”, „conformitate”.

Bibliografie:

- Dumitrescu, I., Andrei, N., (1983), *Aspirații și atitudini în adolescență*, Editura Albatros, București
- Muntean, A., (2006), *Psihologia dezvoltării umane*, Editura Polirom, Iași
- Prelici, V., (1997), *A educa înseamnă a iubi*, Editura Didactică și Pedagogică, București
- Șchiopu, U., Verza, E., (1995), *Psihologia vârstelor, ciclurile vieții*, E.DP., R.A., București
- Vincent, R., (1972), *Cunoașterea copilului*, E.D.P., București

VALORILE COPILĂRIEI

Prof. Ioana DUMITRU
Clubului Copiilor Medgidia

Termenul „valoare” este subiectiv, pentru că fiecare om înțelege altfel valoarea unui lucru, unei activități, unei ființe, fie ea și o ființă în devenire, așa cum este copilul. Valoarea nu este doar la nivel material, cântărită atât de mercantil și de simplist în zilele noastre, ci și la nivel etic, spiritual, interior, trece prin filtrul personalității și al experienței de viață. Valoarea este greu de standardizat, chiar dacă de-a lungul evoluției societății s-a ajuns la un consens în ce privește „valorile sociale”, care au la bază, cel puțin teoretic, „valorile morale”, sau în ce privește „oamenii de valoare”, care și-au dedicat viața atingerii unui obiectiv de pe urma căruia să beneficieze cât mai mulți pe termen cât mai lung. Cu valoare poate fi investit un obiect, un om, o relație, o perioadă de timp, o acțiune sau un gând. Există valori generale, care ne sunt inoculate în moduri diferite de la vârstă fragedă, și există valori distincte pentru fiecare dintre noi, ceea ce specialiștii numesc „valori personale”, a căror caracteristică definitorie este relevanța pentru fiecare individ în parte. Există valori apreciate de adulți și altele apreciate de copii, dar în cazul lor se resimte influența adulților și-atunci vor ajunge, mai devreme sau mai târziu, să estimeze valoarea așa cum au văzut că o fac adulții din jur.

În ochii copiilor, valoare au și cele mai mărunte gesturi, vorbe și priviri, și cele mai mici ființe și obiecte, valoarea lor e dată de forme, culori, mișcări, sunete și mai ales de povestea din spatele fiecăruia, dacă știm să o prezentăm frumos și simplu și să-i evidențiem mesajul, învățătura. Fiecare descoperire din exterior ajută la descoperirea unei părți din interior, copilul nu învață numai din reguli, din *trebuie* și *nu trebuie*, din *da* și *nu*, ci și din acțiuni și interacțiuni, din povești, din ceea ce îmbracă forma jocului și a supranaturalului, căci fiecare este erou în propria poveste. Nu trebuie să le îngrădim imaginația și modul absolut fermecător în care percep ei lumea dirijându-i spre ceea ce credem noi că sunt valorile lumii în care trăim, nu trebuie să le satisfacem orice capriciu arătându-le doar latura măsurabilă în bani a fiecărui lucru, ci trebuie să-i încurajăm să descopere valoarea constituită din plăcerea pe care o oferă fiecare lucru, oricât de simplu, din jurul nostru. Din experiența mea lucrând cu copiii, îmi vine în minte un exemplu

edificator și foarte recent: căutând sinonime pentru cuvântul *bogăție*, unul dintre elevi a rostit cuvântul *valoare*, ceea ce m-a descumpănit și intrigat, dar m-a și întristat oarecum pentru că demonstra deja o percepție greșită asupra lumii, astfel că a trebuit să intervin cu explicații și exemple care să arate că de fapt valoarea omului nu constă numai în bogăția acumulată.

Dintre toate ființele, omul are cel mai complex sistem de valori, chiar dacă la origine pleacă de la teoria evoluționistă potrivit căreia cel mai puternic rezistă, doar că în cazul nostru este vorba nu de forța brută, fizică, ci de o mulțime de calități care se formează în timp și presupun iscusință, răbdare, voință, tărie de caracter, capacitate de a stabili relații armonioase, durabile și benefice, de a selecta noțiuni și informații utile și în același timp plăcute, de a face față provocărilor, succesului ca și eșecului, de a face un lucru bine, astfel încât competitivitatea, atât de acerbă în zilele noastre încă de la vârstă școlară, să fie percepută în adevăratul ei sens, acela de a ne arăta de ce suntem în stare și de a ne pregăti cât mai bine pentru viață. Se pune atât de mult accent pe clasificare, contorizare, apreciere în funcție de anumite criterii, încât se uită valoarea unui lucru bine făcut, căci în definitiv nu contează să fii pe primul loc în clasă sau la diverse concursuri școlare și extrașcolare, ci să faci cât mai bine un lucru, să te exprimi prin intermediul unui produs (material sau spiritual) în care ai pus suflet, în care ai investit timp și energie, care contează pentru tine și prin asta să conteze și pentru ceilalți.

Trăim într-o epocă a vitezei, a tehnologizării, a muncii pentru profit, iar copiii observă, mai devreme sau mai târziu, acest lucru, fie prin prisma experienței familiale în care unul sau ambii părinți sunt mai tot timpul absenți pentru că altfel nu ar putea oferi ceea ce cred ei că este bunăstarea, fie prin prisma experienței școlare, în care notele, calificativele, rezultatele la concursuri constituie, într-un fel sau altul, etichetări ale unor valori. Dar sunt oare acestea valorile care contează cu adevărat? Este oare sufletul unui copil, însetat de cunoaștere, de afecțiune, de aprecieri pozitive, pregătit să intre în marele și nemilosul sistem care-l va arunca în vârtoarea vieții de adult? În condițiile unei economii fluctuante și ale unor salarii mai degrabă mici pentru pregătirea teoretică și practică solicitată de angajatori, își mai găsește rostul competitivitatea acerbă din mediul școlar, solicitările numeroase la care sunt supuși încă de la vârstă mică elevii? Într-o lume în care banul dictează și aparențele contează, valorile morale și cele spirituale tind să fie ignorate, iar goana acerbă după profit ne face să uităm că valoarea nu ți-o dă numai funcția sau venitul lunar, ci faptele și vorbele bune, relațiile interumane care presupun nu doar competitivitate ci și colaborare, mândria lucrului bine făcut și aprecierea celor

din jur. Să reînvățăm să cultivăm în copiii noștri valorile interioare, adică generozitatea, empatia, respectul, toleranța, bucuria de a fi util și apreciat, curajul de a înfrunta necunoscutul, încrederea în sine, integritatea, responsabilitatea.

Familia este principalul factor care educă aceste calități și atitudini la copii încă din primii ani de viață, abia apoi sistemul de învățământ, care sedimentează cunoștințe, priceperi și deprinderi menite să-l pregătească pe copil pentru integrarea socială și profesională de mai târziu. Se arată cu degetul atât de multe tare ale sistemului nostru de învățământ încât nu putem să nu ne revoltăm atunci când părinții se simt îndreptățiți să arunce vina unui comportament deviat sau a unei atitudini greșite față de cei din jur și față de sine, care de obicei se reflectă și în rezultatele școlare, în cărca profesorului sau a sistemului. Să nu uităm că acest sistem, cu toate lipsurile lui, a produs și din fericire continuă să producă oameni de valoare ai societății, iar atunci când intervine o problemă cauzele ei trebuie căutate adânc într-o multitudine de factori, începând cu mediul familial. Responsabilizarea familiei, partener activ al școlii în educarea copilului, este esențială. Atitudinea față de școală și tot ce presupune ea, față de alte activități extrașcolare care contribuie la formarea unor deprinderi sociale și cultivarea unor talente mai mult sau mai puțin evidente, își are originea în familie. Această atitudine se va reflecta mai târziu în atitudinea față de muncă și responsabilitățile profesionale pe care și le asumă tânărul ieșit de pe băncile școlii.

Toate interacțiunile cu lumea și cu sine ajută, treptat, la formarea unei personalități armonioase, cu valori solide, care să sprijine copilul în adaptarea la mediul social și în conturarea unei imagini realiste despre sine și despre viață, pentru a face din el un erou de poveste, un învingător în lupta cu orice obstacol intervenit în drumul pe care abia pornește și pe care toate persoanele importante din jurul lui (începând cu rudele și profesorii) trebuie să-l ghideze.

FAMILIA ȘI COPILUL

Prof. Cornelia SATMARI

C.S.E.I. Alexandria

Familia este mediul în care venim pe lume, ne dezvoltăm și la rândul nostru ne formăm o altă familie. Este locul unde găsim înțelegere, liniște și soluții la problemele care ne frământă. Cu condiția ca în familie să existe comunicare, respect și iubire. Este locul unde găsim înțelegere, liniște și soluții la problemele care ne frământă. Cu condiția ca în familie să existe comunicare, respect și iubire. Există "rețete" ale fericirii în familie? Ce importanță are comunicarea între soț și soție, între părinți și copii, între bunici și copii, între frați? Ce factori distrug armonia unei familii?

Unii dintre cei mai importanți factori care mențin familia unită sunt stima și iubirea reciprocă, dorința partenerilor de a duce o viață comună, implicarea acestora în creșterea și educarea copiilor, comunicarea autentică între membrii familiei, existența unei locuințe proprii și a unor venituri satisfăcătoare. O familie armonioasă are un mod de viață echilibrat datorită deschiderii și dorinței membrilor ei de a-și îndeplini în mod complet rolurile în cadrul familiei. Cu alte cuvinte, armonia familială este produsul unei relații bazate pe încredere, respect și iubire între soț și soție, părinți și copii, părinți și bunici, bunici și copii.

Influența între soți

Puțini oameni ne sunt mai aproape decât părinții și partenerii de viață. Așa se explică de ce între membrii familiei există influențe și interacțiuni puternice, uneori pozitive, alteori negative. De exemplu, comportamentul soțului este modelat în timp de comportamentul soției și invers. Un alt exemplu: dacă intervine o schimbare majoră în viața mamei : își schimbă locul de muncă, se îmbolnăvește,etc., se schimbă și relațiile familiale, iar tatăl și copiii vor fi influențați în mod automat. Iată, încă un exemplu: "Dacă soțul se plânge că soția îl cicălește, un terapeut va sesiza că nemulțumirea soției reprezintă doar o jumătate din ceea ce se întâmplă cu adevărat între soți. Dacă soția este percepută ca fiind cicălitoare, acest lucru poate însemna că nu a mai primit din partea soțului atenția necesară pentru preocupările ei. Faptul că nu este ascultată și înțeleasă o face să se simtă nervoasă și lipsită de sprijin. Nu este de mirare că devine cicălitoare!". Dacă

însă, în loc să asculte cicăleala soției ca pe o profeție care se îndeplinește, soțul se va dovedi dornic să-i cunoască problemele, soția va simți că lui îi pasă de ea și își va modifica comportamentul. Dar aici nu se poate ajunge decât prin comunicare. Dacă nu există înțelegere, relațiile dintre soți vor decurge în felul următor: cu cât soția va fi mai cicălitoare, cu atât soțul o va ignora mai mult. Și cu cât o va ignora mai mult, cu atât îl va cicăli mai mult. Se intră într-un cerc vicios care se va perpetua toată viața sau se ajunge la destrămarea cuplului.

Comunicarea

Comunicarea în familie este dorită și invocată de majoritatea persoanelor. Dar cum se poate realiza comunicarea autentică? A comunica înseamnă a pune în cuvinte aspecte care țin nu doar de acțiuni, ci mai ales a vorbi despre trăiri, emoții, așteptări, dorințe, nemulțumiri, dezamăgiri. Asta înseamnă că în familie trebuie să vorbim nu doar despre ce am mai făcut, ce fac copiii, ce mâncăm, ce mai cumpărăm, ci mai ales despre ce ne place sau nu ne place, ce ne supără, ce se întâmplă în mintea copilului care are probleme la școală etc. Tot a comunica în mod autentic înseamnă a asculta ce spune celălalt, a avea răbdare să îi dăm fiecăruia – partenerului, copilului, bunicului, socrului – posibilitatea de a-și exprima până la capăt opinia. În măsura în care aceste condiții sunt îndeplinite, comunicarea în familie are șanse de reușită. Asta înseamnă că membrii familiei vor și pot să vorbească deschis despre ceea ce gândesc și mai ales despre ceea ce simt. Astfel, pot sta față în față cu emoțiile și sentimentele fiecăruia, ceea ce conduce la formarea unor relații familiale bazate pe încredere, iubire și respect.

Adaptare permanentă

Fiecare membru al familiei trebuie să se adapteze schimbărilor din viața de zi cu zi. Asta înseamnă că, atunci când copilul bate la porțile grădiniței sau ale adolescenței, nu numai el trebuie să învețe să se descurce în noile contexte, ci întreaga familie trebuie să se adapteze. Perioadele de dezvoltare ale copiilor nu sunt doar ale lor, ci și ale părinților și ale bunicii. Familia unită trebuie să-și adapteze permanent structura la noile circumstanțe și să demonstreze flexibilitate și adaptabilitate. Acest lucru este mai dificil în familiile extinse, în care locuiesc sub același acoperiș părinți, copii, bunici. De aceea, în cazul în care membrii familiei extinse nu pot beneficia de libertate, de relații bazate pe afectivitate și înțelegere, conflictele trebuie evitate prin separarea cuplului conjugal de părinți și alte rude.

Rezolvarea problemelor

Autonomia fiecărui membru al familiei constituie cheia unor relații bazate pe respect și iubire. Cu cât adulții din familie sunt mai capabili de a sta pe picioarele lor, cu atât cresc șansele ca ei să fie mai deschiși unul cu altul. Membrii familiilor autonome au curajul de a-și exprima sentimentele, de a mărturisi frământările și nemulțumirile. În felul acesta ei au mai multe șanse de rezolvare a problemelor cu care se confrun

ORICE COPIL

Prof. Mariana POPESCU
C.S.E.I. Alexandria

Orice copil are nevoie de iubire, respect și apreciere - necondiționate de aspectul fizic, de situația părinților, de etnie, de performanțele școlare sau de altă natură. Respectând copilul vom avea un viitor tânăr și adult încrezător în el, încrezător în cei de lângă el, prevenind și remediind astfel atitudini și comportamente deficitare sau problematice.

Copiii pe care îi formăm așa, cu stima de sine crescută, cu încredere în oameni, cu ambiții și idealuri, vor face față în viața lor, multor schimbări, vor cunoaște și se vor acomoda cu noi locuri, vor asimila mai multe informații și vor fi expuși unei varietăți culturale fără eforturi mari și teama de neadaptare. Pentru a face față în această lume diversă și complexă va fi nevoie să-și dezvolte capacitatea de a fi toleranți și de a manifesta respect pentru cei de lângă ei, pentru rezultatele lor și ale celorlalți.

Toleranța este abilitatea de a accepta diferența dintre noi și alții. Toleranța înseamnă, totodată, bunul simț de a nu fi egoist și de a înțelege că ceea ce pentru tine este poate lipsit de importanță, pentru altul e pe primul loc. Această capacitate apare după ce copilul și-a dezvoltat cu succes anumite calități: atașamentul, autocontrolul, perceperea suferinței, a durerii; când va putea relaționa cu alți copii, simțindu-se în siguranță, controlându-și anxietatea; când, întâlnind situații și oameni noi, va concretiza capacitățile, nevoile și interesele celorlalți. Copilul trebuie ajutat să parcurgă drumul de la a-și explica bucuria sau suferința celui alt spre a le înțelege. A-și explica înseamnă a cunoaște condițiile în care o ființă reacționează într-un anumit fel, pe când a-l înțelege pe cel care se bucură sau suferă înseamnă a încerca să se bucure o dată cu el, să-l alini sau să-l ajuti să iasă dintr-o stare de criză. Dacă explicația este o reacție de natură pur intelectuală, înțelegerea este o reacție adaptată, complexă, a întregii noastre ființe, față de altul.

Respectul este abilitatea de a vedea în noi înșine și în ceilalți valorile. Această abilitate presupune un anumit grad de maturitate socială, cognitivă și emoțională. Apare în copilărie și ne însoțește întreaga viață. O persoană câștigă respectul celorlalte în mod automat atunci când se îndeplinesc considerațiile de mai sus, când ia în considerare sentimentele, nevoile și gândurile acelei persoane. Respectul nu se obține cu forță!

Respectul înseamnă :

Să asculți pe cineva fără să îl întrerupi.

Să iei în considerare sentimentele partenerului.

Să nu ai idei preconcepute despre cineva/ceva.

Să încerci să înțelegi punctul de vedere al partenerului.

Să te iubești pe tine însuși.

Încredere și corectitudine.

Să acorzi spațiu și libertate celuilalt.

Comunicare directă.

Să îl ajuți pe un om să se ridice, să construiască ceva în loc să îl tragi în jos.

Prietenie

Atât respectul cât și toleranța sunt importante pentru siguranța copilului. Toleranța va determina apariția ideii că este special, valoros și acceptat. Printr-un exercițiu repetitiv, spunându-i și arătându-i cât este de iubit, copilul se va simți acceptat, fiindu-i mai ușor să-i accepte și pe alții.

Literatura de specialitate menționează mai multe modalități de promovare a toleranței și respectului la copii, cum ar fi:

- Determinați copilul să se simtă important, în siguranță și iubit. Nu fiți săraci cu laudele - un copil iubit învață să-i iubească pe alții!
- Ajutați copilul să se descopere pe sine, creând situații în care el să-și exprime calitățile sau punctele tari!
- Creați oportunități de învățare despre locuri noi, despre alte culturi, alți oameni. Arătați-i mai multe perspective prin prezentarea de cărți, cântece, evenimente culturale și sărbători!
- Creați situații în care copilul să aibă oportunitatea de a oferi ajutor și celorlalți!
- Intervenți când auziți sau vedeți un comportament intolerant în discutarea problemei apărute.
- Dezvoltați abilitățile de negociere, de rezolvare de probleme, abilitățile de a face față situațiilor de criză! Ajutați copilul să cunoască unele căi pozitive de interrelaționare!
- Folosiți comentariile pozitive pentru a forma și a reînnoi comportamentul copilului!

- Evitați să folosiți instrucțiuni care conțin cuvântul „nu”: „Nu face asta!”. Oferiți-le alternative ajutătoare : „Fii blând cu fratele tău!”. Acestea vor avea un efect pozitiv!
- Oferiți copiilor un model de toleranță și respect! Vor învăța să fie sensibili și respectuoși cu ceilalți urmărindu-vă pe dumneavoastră cum discutați, cum relaționați și cum valorizați oamenii. Trăim într-o lume în care redescoperirea ideii de toleranță și respect este mai necesară ca oricând. Copiii pe care îi educăm și îi creștem vor fi protejați de violență doar dacă aceste concepte vor deveni pentru ei niște deziderate.

COPILUL, VICTIMA VIOLENȚEI DOMESTICE

Consilier școlar Liliana HUȚULEAC
Centrul Județean de Resurse și de Asistență Educațională Olt

Motto:

„Respectați copilul care face o greșeală și care poate atunci sau mai târziu să se corecteze el însuși, dar opriți ferm și imediat orice utilizare nepotrivită a ambianței, prin grijă, liniște, prin cuvinte blânde ori printr-o prezență iubitoare.” Maria Montessori – Decalog.

Un important semn de progres al lumii contemporane îl reprezintă recunoașterea și respectarea copilului ca ființă umană cu drepturi egale și cu nevoi specifice de supraviețuire, dezvoltare, educație și afirmare a personalității libere și creatoare.

Tratând copilul ca pe o persoană, apărând și acordndu-i dreptul la viață particulară, la intimitate și la dezvoltare normală, avem garanția că îi sunt asigurate condițiile optime de dezvoltare și că sunt prevenite situațiile în care abuzul îi pune în pericol existența sau dezvoltarea.

Abuzul afectează dezvoltarea copilului în dimensiunile sale esențiale. Efectele abuzului sunt profunde și nefaste , însoțind individul de-a lungul vieții sale.

Cunoașterea și înțelegerea nevoilor copilului în funcție de etapele de dezvoltare ale acestuia, de către părinții și adulții cu care el interacționează, reprezintă posibilitatea de a relaționa corect cu ei și de a sesiza elementele unor traume, acționnd profilactic și terapeutic.

Definiții și forme ale abuzului

Pentru înțelegerea , prevenirea și intervenția în cazurile de abuz, prima necesitate care se impune este aceea a definirii termenilor.

Abuzul este o manifestare a violenței față de copii, profitndu-se de diferența de forță (fizică, psihică, economică) dintre adulți și copii, provocând intenționat afectarea fizică și/ sau psihică a acestora.

Există mai multe forme de abuz, iar o clasificare a lor este artificială deoarece acestea se împletesc: abuzul fizic are și consecințe psihice, abuzul sexual este însoțit de efecte fizice și psihice asupra copilului, abuzul economic poate deveni abuz fizic, dacă munca depășește capacitatea fizică a copilului, emoțional, mai ales dacă munca este umilitoare.

Abuzul fizic presupune folosirea forței fizice asupra copilului și supunerea la munci dificile care depășesc posibilitățile lui având ca rezultat vătămarea integrității sale corporale.

Abuzul emoțional, psihologic, este un comportament inadecvat al adultului față de copil, cu efecte negative asupra personalității în formare a copilului. Respingerea, izolarea forțată, terorizarea, ignorarea și coruperea copilului reprezintă forme ale acestui tip de abuz.

Abuzul sexual constă în expunerea copilului la vizionarea de materiale pornografice, seducție sau implicarea sa în acte sexuale.

Neglijarea este incapacitatea sau refuzul adultului de a comunica adecvat cu copilul, de a-i asigura nevoile biologice, emoționale, de dezvoltare fizică și psihică, precum și limitarea accesului său la educație.

Deși familia trebuie să constituie un mediu securizant pentru copil, aici se întâlnesc frecvent diferite forme de abuz.

Factorii care favorizează abuzul în acest mediu sunt multipli: nivelul redus de trai, șomajul, familii monoparentale, ignorarea abuzului, nivel redus al educației părinților, condiții precare de sănătate și viață: alcool, droguri, spațiu de locuit inadecvat, număr mare de copii.

„Violența în familie este reprezentată de orice act sau omisiune comisă în interiorul familiei de către unul dintre membrii acesteia și care aduce atingere vieții, integrității corporale sau psihologice, sau libertății altui membru al acelei familii, vătămând în mod serios dezvoltarea personalității lui/ei.” (Comitetul de Miniștri al Consiliului Europei)

Violența în familie reprezintă abuzul fizic, emoțional, verbal, psihic etc., manifestat în cadrul unei familii.

Violența în familie este considerat orice fel de act ce poate afecta fizic sau emoțional unul din membri familiei.

Violența fizică e violența prin care sunt provocate leziuni corporale de orice fel. Violența fizică se poate exercita între oricare membri ai familiei (ex.: părinte-fiu; între părinți; fiu-părinte)

Prin violență fizică , cu sau fără intenție se poate ajunge la deces.

Abuzul verbal reprezintă cuvintele jignitoare, aruncate la furie sau intenționat asupra victimei.

Abuzul psihic, emoțional este abuzul ce se manifestă prin intimidarea emoțională etc.

În general, dacă abuzul se face de părinte împotriva unui copil sau de soț împotriva soției, victima încercă, de frică sau rușine , să ascundă urmările, cauzele abuzului. În aceste cazuri apare șantajul sau amenințarea.

Cauzele abuzului de orice fel sunt nenumarate, dar cele mai dese sunt:

- consumul de băuturi alcoolice
- problemele financiare
- problemele sentimentale
- cuvinte spuse cu sau fără intenție
- simplul caracter violent al "agresorului".

În ultimul timp am putut vedea pe larg la televizor și în presă, moduri, tactici prin care părinții își pedepsesc destul de violent copii; cum numărul bărbaților ce-și lovesc soțiile a crescut alarmant. Acestea au început să devină pentru noi lucruri normale, dar iată ceva nou: numărul femeilor ce-și lovesc soții s-a dublat ca și numărul de abuzuri exercitate de fii asupra părinților.

Copilul vede acasă cum tata o bate pe mama, e afectat psihic și după ceva timp nu e mare lucru să auzi că și el l-a bătut în același mod pe colegul de bancă.

Copilul trăiește o trauma îngrozitoare când își vede părinții certându-se, lovindu-se. Aceste amintiri își pun amprenta asupra lui pentru o perioadă nedeterminată de timp. Mai târziu, va aplica aceste tratamente și familiei lui și va ști de unde le-a învățat.

În momentul în care ești agresat de un străin chiar poți să te aperi în toate modurile, chiar întorcând loviturile împotriva agresorului, dar când te lovește mama sau tata? Mai poți face asta?

Dacă ești agresat fizic sau verbal de unul din părinți în fața colegilor tăi nu știi dacă aceștia îți vor fi alături sau au găsit motivul perfect pentru a-și bate joc de tine. În aceste cazuri, ca să eviți explicațiile, te vei izola temporar sau permanent, dacă abuzurile asupra ta nu încetează.

Dacă într-o zi ajungi la școală cu o vânătăie zdravană pe față, provocată de tata, vânătăie dobândită pentru că ai întârziat 10 minute de la un coleg, ce vei face când toți te vor întreba ce s-a întâmplat? Ce vei spune? Că te-a lovit la ușa? la geam? la pat? cu perișorul de dinți? Atunci bănuielele lor se vor adeveri și vor ști exact că ai probleme acasă.

De ce să taci când știi că toate aceste nedreptăți la adresa ta pot înceta? De ce să nu lași la o parte orgoliul, rușinea și să ceri ajutor? Ai putea începe prin a vorbi cu părintele care chiar te iubește și care poate nu știe despre abuzuri. Poți încerca să vorbești cu persoane ce sunt capabile să ia anumite măsuri.

Cea mai eficientă măsură de a reda libertatea unei persoane agresate în familie este în cazul părinților divorțul. Chiar dacă vei despărți copilul de unul din părinți, știi că acesta va fi în siguranță.

Dacă ești o persoană agresată, ultimul lucru la care să te gândești ar trebui să fie acela că tu ești vinovat. Total greșit. Nu ești tu de vină că alții au probleme de acomodare. Ar trebui ca primul lucru la care să te gândești să fi acela că trebuie să scapi cumva

Dacă ești lovit o dată, de două ori, de trei ori și nu spui, înseamnă că ești prea lăș și ceri ajutor ;sau, dacă ești lovit o dată, presupui că e un accident nefericit, dacă ești lovit a doua oară, trebuie să spui STOP .

Cum prevenim abuzul ?

Este bine știut faptul că este mult mai folositor și mai ușor să previi decât să remediezi, să tratezi consecințele oricărei forme de abuz.

A preveni înseamnă a cunoaște. Cunoașterea se realizează prin informare și educare, care trebuie direcționată spre familie, opinia publică, în general, și copil.

Familia este mediul esențial care poate influența dezvoltarea și destinul copilului prin securizare materială, dragoste și educație.

Profesioniștii în domeniu au stabilit 10 reguli educative în familie:

1. Să-ți iubești copilul, să-l accepți așa cum este, să te bucuri de el și să nu-l jignești, să nu-l pedepsești pe nedrept, să nu-l umilești, să-i dai prilejul să te iubească.

2. Să-ți protejezi copilul, să-l aperi de pericole fizice și sufletești, la nevoie sacrificându-ți propriile interese, chiar cu riscul propriei tale vieți.

3. Să fii un bun exemplu pentru copilul tău, astfel încât el să trăiască într-o familie în care domnește cinstea, modestia și armonia.

4. Să te joci cu copilul tău.

5. Să lucrezi cu copilul tău.

6. Să lași copilul să dobândească singur experiența de viață, chiar dacă suferă, deoarece copilul superprotejat, ferit de orice pericol, ajunge uneori un invalid social.

7. Să-i arăți copilului limitele libertății umane.

8. Să-l înveți să fie ascultător.

9. Să aștepti de la copilul tău numai aprecierile pe care le poate da, conform gradului de maturizare și experienței sale.

10. Să-i oferi copilului tău trăiri cu valoare de amintiri, serbări în familie, excursii, călătorii, vacanțe, spectacole, manifestări sportive, deoarece copilul se hrănește, ca și adultul, din trăiri care îi dau prilejul să cunoască lumea.

Mijloacele prin care se face educarea părinților sunt lectoratele, întâlnirile periodice cu aceștia, popularizarea de materiale educative, articole de presă, dezbaterile unor cazuri de abuz și consecințele acestora.

În ceea ce privește opinia publică, este necesară organizarea de întâlniri cu diferite categorii sociale: părinți, adolescenți, educatori , persoane care îngrijesc copilul, pe teme specifice, informarea acestora cu privire la abuz, formele și consecințele acestuia.

Situațiile de abuz din școală, amintite anterior, pot fi înlăturate dacă fiecare dintre noi își dezvoltă următoarele competențe didactice: răbdarea, comunicarea empatică, disponibilitatea pentru acceptarea schimbărilor, abilități de comunicare cu persoane aparținând unor grupuri sociale și etnii diferite, stăpnirea problematicei abuzului, cunoașterea cauzelor, modalităților de manifestare și a posibilităților concrete de îndrumare și soluționare a situației de abuz.

Copilul care-și cunoaște drepturile are șansa de a se apăra împotriva abuzului. De aceea, nu lipsite de importanță sunt lecțiile de educație civică, opționalele de educație pentru drepturile

copilului, alte mijloace de exprimare liberă a opiniilor copiilor: reviste pentru copii, emisiuni radio, cărți scrise și ilustrate de către copii.

Concluzii:

Este important ca împreună, părinții, educatori să facem totul pentru a învăța copiii să recunoască și să se apere de potențiali abuzatori, să nu fie lăsați nesupravegheați, să le cunoaștem prietenii, să le explicăm diferența dintre comportamentul afectuos și cel sexual sau cum să reziste tentațiilor, să nu fim indiferenți față de orice formă de abuz.

Ar putea să i se întâmple propriului nostru copil !

Este foarte important unde, cum și lângă cine trăiesc, deoarece:

Copiii învață ceea ce trăiesc!

„Dacă trăiesc în critică și cicăleală, copiii învață să condamne.

Dacă trăiesc în ostilitate, copiii învață să fie agresivi.

Dacă trăiesc în teamă, copiii învață să fie anxioși.

Dacă trăiesc înconjurați de milă, copiii învață autocompătimirea.

Dacă trăiesc înconjurați de ridicol, copiii învață să fie timizi.

Dacă trăiesc în gelozie, copiii învață să simtă invidia.

Dacă trăiesc în rușine, copiii învață să se simtă vinovați.

Dacă trăiesc în încurajare, copiii învață să fie încrezători.

Dacă trăiesc în toleranță, copiii învață răbdarea.

Dacă trăiesc în laudă, copiii învață prețuirea.

Dacă trăiesc în acceptare, copiii învață să iubească.

Dacă trăiesc în aprobare, copiii învață să se placă pe sine.

Dacă trăiesc înconjurați de recunoaștere, copiii învață că este bine să ai un țel.

Dacă trăiesc împărțind cu ceilalți, copiii învață generozitatea.

Dacă trăiesc în onestitate, copiii învață respectul pentru adevăr.

Dacă trăiesc în corectitudine, copiii învață să fie drepecți.

Dacă trăiesc în bunăvoință și considerație, copiii învață respectul.

Dacă trăiesc în siguranță, copiii învață să aibă încredere în ei și ceilalți.

Dacă trăiesc în prietenie, copiii învață că e plăcut să trăiești pe lume.”

INTELIGENȚA EMOȚIONALĂ

Prof.phiholog Lucia DRĂGHICEAN
Centrul Județean de Resurse și de Asistență Educațională Olt

În dorința de a găsi cei mai relevanți predictorii ai performanțelor superioare în activitate, indiferent de tipul acesteia, deci de a identifica aptitudini generale ale individului uman, cercetătorii au luat în considerare atât latura cognitivă a vieții psihice, cât și pe cea motivațională, emoțională, volitivă și relațională. Astfel, alături de inteligența – ca aptitudine generală care reflectă funcționalitatea intelectului – este tot mai frecvent plasată "inteligența emoțională". Și aceasta pentru că numai gândirea, memoria, imaginația, limbajul și atenția – chiar sub formele lor superioare – nu ne asigură obținerea de performanțe crescute sau adaptarea la diferite situații, fiind necesare și suportul energetic (motivațional – afectiv), efortul volitiv și abilitățile de factură psihosocială, la acestea referindu-se "inteligența emoțională".

O primă accepțiune a conceptului de "inteligența emoțională" se referă la următoarele cinci aspecte: abilitatea de a-ți identifica propriile emoții, capacitatea de a-ți dirija sentimentele, perseverența și optimismul în ciuda obstacolelor, empatia și abilitățile sociale. Înțelegerea propriilor sentimente, sensibilitatea pentru trăirile altora (empatia) și dirijarea emoțiilor pentru înfrumusețarea vieții sunt calități importante atât pentru viața personală cât și pentru cea profesională. Acest aspect, al conștiinței de sine și al descifrării sentimentelor și emoțiilor a constituit probabil piatra unghiulară a importanței inteligenței emoționale.

În interiorul inteligenței emoționale se pot distinge două mari componente: o inteligență intra-personală, vizând aspectele de conștientizare și dirijare a propriilor trăiri și o inteligență interpersonală, constituită din abilitățile sociale. Patru abilități au fost considerate componente ale inteligenței interpersonale și anume:

- 1) organizarea grupurilor – presupune inițierea și coordonarea eforturilor unui grup;
- 2) negocierea soluțiilor – talentul de mediator în prevenirea conflictelor sau rezolvarea acelor care apar, abilitate deosebită în argumentare;
- 3) stabilirea relațiilor – facilitează intrarea în comunități, recunoașterea și răspunsul adecvat la sentimentele și preocupările altora, "arta relaționării";

- 4) analiza socială – capacitatea de a detecta și conștientiza sentimentele, motivațiile, preocupările celorlalți.

Luate împreună, aceste "unelte" sunt apanajul succesului interpersonal, ingrediente necesare ale șarmului, succesului social, chiar ale carismei (după Daniel Goleman).

Cei care știu să-și dirijeze emoțiile și să creeze întotdeauna o bună impresie dobândesc o popularitate și un halo de succes social (Mark Snyder).

Într-o accepțiune mai largă, inteligența emoțională desemnează capacitatea de a recunoaște emoțiile proprii și ale celorlalți, de a ști ce înseamnă să te simți bine, să fii fericit și vesel, ce înseamnă să fii trist, supărat; în plus, presupune că știi cum să treci de la emoții negative la emoții pozitive.

O definiție mai academică ar fi următoarea : inteligența emoțională se referă la conștienta emoțională și abilitățile de control emoțional care asigură un echilibru între planul afectiv și cel rațional, capabil să furnizeze o stare de confort psihic de lungă durată.

Pe modelul coeficientului de inteligență (IQ), se utilizează frecvent termenul de "coeficient emoțional" (EQ) , considerat adesea ca sinonim cu cel de inteligență emoțională (EI).

Introdus în 1990 de către Peter Salovey – Yale și John Mayer – Universitatea New Hampshire, conceptul a devenit popular în SUA și în lume datorită lucrării de largă circulație a lui Daniel Goleman, „Inteligența emoțională” (1995) . Numeroase studii de specialitate au demonstrat ulterior existența incontestabilă a unei legături între emoții, structura creierului, confortul psihic, sănătate și succesul general în viață.

Importanța planului emoțional este clară dacă ne gândim ca trăirile afective sau emoțiile noastre sunt informații de la propriul corp în legătură cu ceea ce i-ar putea asigura starea de bine, de optim funcțional. Trăirile interne de factură afectivă s-au structurat în cursul a milioane de ani de evoluție și rafinare, pentru a ne ajuta să supraviețuim și să ne adaptăm. Fără să ținem cont de mesajele pe care emoțiile ni le transmit nu vom reuși să fim fericiți, riscând chiar să avem o sănătate șubredă și o moarte prematură, este de părere realizatorul unei sinteze asupra EQ.

În plus, emoțiile comunică mesaje și celorlalți. De exemplu, când furia de pe chipul nostru pare să spună "stai departe !" ceilalți se conformează, de obicei când zâmbim, sugerăm că celalalt se poate apropia, ne poate aborda.

Cercetările asupra inteligenței emoționale au arătat :

- Persoanele cu EQ înalt sunt mai fericite, mai sănătoase și mai eficiente în relațiile pe care le stabilesc.
- Cei cu EQ înalt prezintă un echilibru între emoție și rațiune, își conștientizează clar propriile emoții, manifestă empatie și compasiune pentru alții și un nivel ridicat de auto-stimă.
- Spre deosebire de IQ, EQ poate fi crescut în mare măsură; modul în care acționăm, ne exprimăm și ne folosim de emoții putând fi semnificativ modificat.
- Dezvoltarea emoțională sănătoasă a copiilor este esențială atât pentru capacitatea lor de învățare, în prima parte vieții, cât și pentru succes și fericire la viața adultă.
- Consecințele practice ale nivelului EQ se concretizează în starea psihică generală. Astfel, gradul înalt de dezvoltare a EI se traduce într-o stare stenică, de fericire, manifestată prin : motivare, concentrare, liniște interioară, echilibru, libertate, satisfacție, socializare, prietenie, împlinire, conștientă, autocontrol, autonomie, apreciere, dorința. Nivelul scăzut al EI se asociază cu: singurătate, frustrare, gol interior, depresie, letargie, obligație, supărare, victimizare, teamă, vinovăție, amărăciune, instabilitate, dezamăgire, resentiment, dependență, eșec.

După Goleman, inteligența emoțională este un fel de inteligență socială, care implică abilitatea de a controla emoțiile personale și ale altora, de a înțelege aceste emoții și de a folosi informația provenită de la ele în modul de gândire și acțiune. Inteligența emoțională ar avea, astfel, următoarele componente :

- **Conștiința propriilor emoții:** să fii capabil să le recunoști și să le denumești; să înțelegi cauza lor ;
- **Dirijarea (managementul) emoțiilor:** să fii în stare să-ți stăpânești mânia și să tolerezi frustrările; să-ți poți exprima furia natural, adecvat, fără agresivitate; să poți manipula stresul etc;
- **Motivarea personală** (utilizarea productivă a emoțiilor): să fii mai reprobabil; să fii capabil să te concentrezi pe sarcina și să îți menții atenția asupra ei; să fii mai puțin impulsiv și mai mult autocontrolat;

- **Empatia:** să fii în stare să privești din perspectiva celuilalt; să înveți să-i asculți pe ceilalți; să-ți îmbunătățești receptivitatea (senzitivitatea) la sentimentele celorlalți;
- **Dirijarea (conducerea) relațiilor interpersonal :** dezvoltarea abilităților de a analiza și înțelege relațiile interpersonale; capacitatea de negocia neînțelegerile și de a rezolva conflictele; soluționarea problemelor din planul interpersonal; deschidere (spirit pozitiv) și ușurința în comunicare; să te implici cu tact (delicat, atent, politicos) ; să fii prosocial și armonios în grup; să fii cooperant, participativ, serviabil, de nădejde, îndatoritor; să fii democratic în raporturile oficiale, în modul de a-i trata pe ceilalți .

Dintre toate aceste cinci laturi sau trăsături ale inteligenței emoționale, Goleman considera că aspectul cel mai important îl reprezintă conștientizarea propriilor emoții.

Reven Bar-On (1992) adaugă încă două componente inteligenței emoționale și anume **controlul stresului** – care cuprinde *toleranța la stres*, adică abilitatea de a te împotrivi evenimentelor și situațiilor stresante fără a te împiedica de ele sau de a face față activ și pozitiv stresului și *controlul impulsurilor*, adică abilitatea de a rezista, de a amâna manifestarea impulsivității și a goni tentația care te îndeamnă spre acțiune și **dispoziția generală**, având ca sub-dimensiuni *fericirea* (abilitatea de a te simți satisfăcut de propria viață, de a te distra singur și cu alții, de a te simți bine) și *optimismul* (abilitatea de a vedea partea strălucitoare a vieții și de a menține o atitudine pozitivă în față adversităților).

Având în vedere toate aceste aspecte, persoana cu inteligență emoțională ridicată ar prezenta o *toleranță crescută la frustrare*, capacitatea de a amâna satisfacerea dorințelor și obținerea recompenselor, abilitate de *autoreglare a dispozițiilor* și o *atitudine optimistă*, plină de speranțe. Cu alte cuvinte, un nivel crescut al EI conferă individului un deosebit autocontrol asupra emoțiilor, dispozițiilor și sentimentelor, dar și asupra gândurilor și acțiunilor, o imagine de sine pozitivă, împletită cu mulțumirea de propria persoană indiferent de variabilele externe, capacitatea de a face față stresului și de a se adapta schimbărilor, capacitatea empatică și de relaționare eficientă cu ceilalți, priceperea de a-și stabili scopuri realiste și de a se motiva pentru atingerea acestora.

Bibliografie:

D. Goleman – *Emotional Intelligence*, New York, 1996

J. Segal – *Raising Your Emotional Intelligence*, New York, 1997.

BUCURIILE ȘI TRISTEȚILE COPILĂRIEI

Prof. sociolog Speranța Marilena MIHALCEA
Centrul Județean de Resurse și de Asistență Educațională Olt

Pentru orice copil, cea mai mare bucurie a copilăriei este jocul și dragostea familiei sale. Dacă unul dintre aceste aspecte lipsește, pe chipul copilului apar tristețea.

Jocul ne așează în inima copilăriei și este cel mai bun element de echilibru psihic la copil, asigurându-i copilului baza personalității sale. Joaca este importantă pentru dezvoltarea armonioasă a copilului. Atunci când se joacă, copiii își dezvoltă noi abilități. Învață să își controleze furia și agresivitatea. Își dezvoltă abilitățile motorii, atenția și limbajul. Joaca amplifică legăturile sociale dintre copii și adulți. Jocul asigură schimbări pozitive în dezvoltarea copilului. Deficitul de joc determină un deficit în latura caracterului copilului. În joc, copilul caută deficitul: el se verifică în fața obstacolului. Jocul copiilor reprezintă o formă importantă de învățare și dezvoltare a unor bune abilități sociale. Există mai multe tipuri de jocuri, adecvate diferitelor vârste ale copiilor:

Jocul simbolic

De la doi la șapte ani apare, "jocul simbolic". Copiii învață să coopereze cu alți copii de vârsta lui. Este indicat și necesar ca părintele să se joace cu copilul, să-i acorde atenție și interes copilului și activităților pe care le desfășoară. În cazul preșcolarilor apar primele jocuri cu reguli, competiții și cooperare.

Jocul constructiv

Jocurile constructive se dezvoltă pe baza jocurilor simbolice. Aceste jocuri respectă anumite reguli, cu rol de adaptare generală, jocul are propriul obiectiv : de exemplu, construirea unui castel de nisip, construirea unei mașinuțe, unui zmeu, hăinuțe pentru păpușică,etc. Acest tip de joc ajută la rezolvarea problemelor și la dezvoltarea creativității, dezvoltând, totodată, și abilitățile practice, îndemânarea, operativitatea. Ansamblând macheta orașului sau camera păpușii, copilul își dezvoltă atenția, răbdarea, gândirea logică.

Jocul poate fi văzut uneori ca un model pentru realitate. Reprezintă comportamentul care nu are niciun final. Prin imitarea lumii reale, copilul începe să pătrundă în lumea adulților și să o înțeleagă.

Jocurile din care copiii învață buna purtare

Jocurile din care copiii învață buna purtare sunt destul de variate și adaptate fiecărei vârste în parte. Există o gamă largă de jocuri și jocuțe cu ajutorul cărora cei mici pot descoperi și învăța bunele maniere în public, dar și comportamentele potrivite în interacțiunile cu ceilalți. Iată pe ce activități distractive și jocuri să te concentrezi atunci când vrei să înveți prichindelul să se poarte frumos și politicos în diverse situații!

Joaca este cel mai simplu și ușor instrument de învățare la copilul mic. Oricât ai încerca să îi explici cum trebuie să se poarte cu un adult sau care sunt comportamentele politicoase în diverse situații, cel mai adesea, aceste informații îi intra pe o ureche și îi ies pe alta, fără a învăța ceva din ele.

Jocurile, în care copilul este direct implicat în diverse contexte sociale și provocat să intuiască și potrivească bunele maniere cu diverse situații, reprezintă cea mai simplă și ușoară metodă de învățare la vârste mici. Este atât pe placul copiilor, care se distrează copios în timpul lor, cât și al părinților, care sunt mai relaxați atunci când își educă prichindeii.

Jocurile de rol

Jocurile de rol sunt cele mai reprezentative tipuri de activități din care copilul poate învăța mai ușor bunele maniere și tipurile potrivite de comportament. Atunci când copilul este cooptat într-un joc de rol, el se pune în "pielea" unui personaj și încearcă să se comporte asemenea lui.

Jocurile de rol pot presupune și scenarii ceva mai complexe, care să implice mai mulți copii și mai multe interacțiuni. Din acestea, copilul are posibilitatea să înțeleagă mai ușor cum funcționează și ce rol au bunele maniere.

În cadrul jocurilor de rol, copilul se poate juca de-a mama și de-a tata, de-a doctorul și pacientul, de-a profesorul și clasa etc. Fiecare din aceste mici roluri pe care le interpretează îl ajută pe copil să învețe cum să se poarte politicos în diverse situații. Se accentuează, acolo unde este cazul, formulele de salut, de adresare, modul în care se fac solicitările etc.

În acest fel, copilul va învăța cum și când trebuie să se adreseze adulților, copiilor, medicilor sau profesorilor și să îi trateze cuviincios.

Jocurile de grup

Jocurile împreună cu alți copii reprezintă unul din cele mai simple moduri de a învăța copilul buna purtare. Atunci când cel mic interacționează cu alți copii de vârsta lui, are ocazia să învețe cum să îi trateze corespunzător, cum și când să li se adreseze, să împartă jucării cu ei, să coopereze și să se joace pașnic, fără conflicte.

Jocurile de grup sunt importante pentru dezvoltarea socială a copilului. Învăță să fie sociabil și să își facă prieteni din interacțiunile cu ceilalți și din educația pe care o primește de la tine. De mic, trebuie învățat cum să comunice și să se poarte frumos cu ceilalți copii.

Copilul trebuie încurajat să se joace în grup și, ori de câte ori se ivește ocazia, accentuează-i bunele maniere și modul în care trebuie să se comporte în anumite situații. În jocurile de grup intră o mulțime de activități distractive și educative interesante, printre care și jocurile copilăriei: *Fața-ascunselea*, *Leapșa*, *Țările*, *Țară-țară*, *vrem ostasi!*, *Mima*, *Rațele și vânătoii*, etc.

Jocurile de-a războiul îi pregătesc pe copii pentru activitățile de luptă, iar horele fetițelor, prin cântecele cu care se acompaniază și care vorbesc de dragoste și de căsătorie, sunt o însușire a sentimentelor care vor da trăinicie viitoarelor lor familii.

Jocul băieților poate fi mai agresiv, cu elemente solide de activitate fizică. Jocul este mai brut, iar băieții încearcă să-și domine colegii. Fetele dau dovada de un autocontrol mai bun. Băieții, pe de altă parte, preferă jocul în grupuri mai mari decât fetele.

Jocul devine un exercițiu al tendințelor, un "preexercițiu" spunea Groos, el pregătește copilul pentru viața serioasă în care aceste tendințe își vor găsi locul lor natural de punere în practică.

Jocurile de societate

Jocurile de societate reprezintă o altă modalitate prin care înveți copilul mic manierele potrivite și reguli de comportament în diferite situații sociale. Jocuri precum "*Nu te supăra, frate*", "*Monopoly*" sau "*Rummy*" sunt utile pentru dezvoltarea abilității de a coopera cu ceilalți. Aceste jocuri au rolul de a pune copilul în situații în care are nevoie să se descurce singur, să își

aștepte rândul sau să gândească strategii de grup, împreună cu echipa sa, pentru a câștiga competițiile la care participă. Ii dezvoltă răbdarea, capacitatea de a coopera, spiritul de competiție sau de echipă, acestea fiind abilități esențiale în dezvoltarea lui socială.

Jocurile pe calculator

Jocurile video sau pe calculator nu sunt întotdeauna nocive în dezvoltarea copilului. Pe lângă faptul că cel mic este imediat atras de ele, reprezintă și un instrument de învățare și educare puternic la vârste mici.

Copilul se joacă și în același timp învață o mulțime de lucruri noi și interesante în dezvoltarea lui. Unele dintre ele sunt bunele maniere. Dacă vrei să înveți copilul să se poarte frumos și să deprindă mai ușor buna purtare sau comportamente potrivite, atunci jocurile video create în acest scop vor fi foarte utile.

În cadrul acestor jocuri, copilul va fi pus în diverse situații-cheie - la masă, la restaurant, pe stradă și va fi nevoit să găsească tipurile potrivite de comportament și formulele de politețe atunci când se întâlnește cu o persoană cunoscută, când trebuie să i se adreseze vânzătorului sau chelnerului etc. Cu ajutorul lor, va învăța mai ușor cum să se poarte cu astfel de persoane sau în diverse contexte sociale în care va fi pus.

JOCUL – EXPRESIA MONUMENTALĂ A COPILĂRIEI

Prof. drd. Maria - Loredana TRUCĂ
Liceul Teoretic Mihai Viteazul, Caracal

Semnificația jocului în viața copilului, impactul pozitiv și /sau negativ asupra dezvoltării unei personalități armonioase a fost evidențiat de psihologul francez Jean Piaget în lucrarea *Psihologia copilului: Este deci necesar, pentru echilibrul său afectiv și intelectual, ca el să poată dispune de un sector de activitate a cărui motivație să nu fie adaptarea la real, ci dimpotrivă, asimilarea realului la eul său, fără constrângeri sau sancțiuni. Acesta este jocul, care transformă realul printr-o asimilare mai mult sau mai puțin pură la trebuințele eului...* (op. cit., p. 50). Jocul este, așadar, o necesitate organică pentru funcționarea în condiții optime a vieții copilului.

Lipsit de umbrele inhibitoare ale pedepselor, jocul devine, în activitatea didactică, un mijloc instructiv cu efecte educative. Prin joc, elevii regăsesc cu plăcere multe din pasiunile lor, nevoia de mișcare și de elaborare, motiv pentru care participă activ la desfășurarea lui. Considerat, adesea, un remediu pentru înlăturarea stării de plictiseală, jocul are un rol stimulator în procesul instructiv-educativ, în special în prima fază a învățării, când interesul pentru lecție nu funcționează încă. Atrăși de ideea de acțiune, de competiție cu sine însuși sau cu ceilalți colegi, parteneri, copiii de orice vârstă adoră jocul. Deși presupune disciplină, o serie de reguli de respectat, este de remarcat faptul că participanții la joc le consideră firești ,naturale, creându-se un echilibru între cerințele impuse prin reguli și subordonarea acceptată a jucătorilor.

Comparativ cu jocurile didactice (jocurile utilizate în cadrul orelor de curs), jocurile copiilor sunt mult distanțate, fiind separate de conștiința de activitate impusă sau sugerată specifică celor dintâi, precum și de lipsa unei finalități practice în cazul jocurilor informale (desfășurate într-un mediu nesupus rigorilor educative: în fața blocului, în parc, la locurile de joacă). Wallon observa că: *Ceea ce caracterizează efectiv jocul celor mici este faptul că, reprezentând întreaga lor activitate, este lipsit de conștiința de a fi joc* (în *Evoluția psihologică a copilului*, p. 49) ... *Multe jocuri urmăresc dificultatea pentru ea însăși. Temele propuse de joc nu trebuie să aibă altă justificare decât jocul însuși. Îndată ce o activitate devine utilitară și se subordonează ca mijloc unui scop, ea își pierde atracția și caracterul de joc* (Wallon, p. 46).

Activitatea didactică permite integrarea în cadrul lecțiilor a unor forme variate de joc, evitându-se astfel monotonia, plictisul, fiind simultan o oportunitate atât pentru cadrul didactic cât și pentru elevi de a crea legături, relații indestructibile. Profesorul poate participa ca partener, cu drepturi și obligații egale, alături de elevii săi. Specifice învățământului preșcolar și primar, jocurile didactice pot fi aplicate cu ușurință și în învățământul gimnazial grație multiplelor valențe: se adresează disponibilității spre joc a acestor vârste și dorinței de cunoaștere a copiilor, asigură învățarea fără eforturile vizibile în cazul celorlalte activități și aduc în procesul de învățământ o atmosferă de bucurie, de mișcare și de relaxare.

În cadrul orelor de limba și literatura română, pot fi utilizate următoarele tipuri de jocuri:

a) *potrivirea* – un joc desfășurat în scris ce poate fi adaptat la specificul clasei, respectiv tipul de lecție (dobândire de noi cunoștințe, consolidarea cunoștințelor) și care constă în organizarea pe două coloane a noțiunilor verificate, iar elevii să stabilească corespondențe între prima și a doua coloană.

b) *proverbul* – un joc de mișcare, menit să evidențieze agerimea elevilor care trebuie să selecteze dintr-un flux al comunicării cuvintele necesare pentru a decodifica mesajul (proverbul); jocul necesită atenție; elevul care trebuie să descopere proverbul, adresează celorlalți colegi (aceștia au primit câte un cuvânt din proverb) întrebări la care trebuie să răspundă formulând un enunț care să conțină la început cuvântul repartizat. De exemplu, un grup de elevi primește proverbul: *Cine are carte, are parte*. Primul elev va trebui să răspundă la întrebarea formulată de un alt coleg (cel care trebuie să descopere mesajul) folosind cuvântul *cine*. Jocul continuă până la aflarea proverbului.

c) *jocul de-a scriitorul* – utilizat pentru dezvoltarea imaginației și îmbogățirea vocabularului; având o temă propusă de profesor și folosind un caiet (ce devine cartea clasei) fiecare elev continuă acasă povestea, conform propriei viziuni, iar la final, scrierea este lecturată în fața clasei.

d) *puzzle* – este folosit atât în cadrul orei de literatură cât și în cadrul celei de gramatică. De exemplu: Se dă următoarea frază: *Când tu mi-ai vorbit despre Ana, eu mă gândeam că Alina știe mai multe și nu mă temeam deloc să meargă ea ca să-i spună ce hotărâre am luat, fiind convinsă că mâine lucrurile se vor rezolva. Toți ne dădeam seama că la școală este locul cel mai potrivit pentru a discuta*. Delimitați fraza în propoziții, identificați propozițiile subordonate complementive indirecte, detașați primul cuvânt cu sens lexical din fiecare CI și veți obține o nouă

propoziție formată din: subiect, predicat, complement circumstanțial de timp și complement circumstanțial de loc. (propozițiile subliniate sunt CI, iar noul enunț este: Alina să meargă mâine la școală).

e) *jocuri de enigmistică* – presupun:

1) *jocuri de completare* a unui text din care au fost omise cuvinte (litere, silabe); în acest sens, putem folosi în cadrul lecției despre fonetică un joc denumit generic *Fuga vocalelor și a semivocalelor*: elevii primesc un text din care lipsesc vocalele și semivocalele, completându-l își verifică și consolidează cunoștințele dobândite anterior: Ș _ l _ m _ n _ , c _ _ n _ F _ n _ c _ , s _ tr _ _ t _ ! gr _ _ d _ t _ t (I.L.Caragiale, *O scrisoare pierdută*). Rezolvare: Și la mine, coane Fănică, să trăiți! greu de tot.

2) *criptograme* – cuvintele unui text unitar sunt împărțite în unități/ litere care sunt înscrise într-o formă geometrică regulată; elevul trebuie să identifice locul de unde începe succesiunea unităților pentru a descoperi textul camuflat. Jocul dezvoltă gândirea și atenția elevilor.

TE	I	H	B	U	N	U	V	I
N	S	C	E	I	I	N	E	R
I	I	O	S	U	A	I	S	T
M	B	I	C	E	L	M	C	S
R	U	S	S	I	U	E	C	U
O	Z	I	I	C	M	D	O	N
M	E	R	F	A	I	A	R	U
I	S	O	L	C	I	L	O	E

Soluția este: *Eu nu strivesc corola de minuni a lumii/ căci eu iubesc/ și flori și ochi și buze și morminte...*(L. Blaga – *Eu nu strivesc corola de minuni a lumii*).

3) *logogriful* constă în obținerea de noi cuvinte prin suprimarea unor silabe sau litere; elevii reușesc astfel să-și îmbogățească vocabularul. De exemplu: acasă – (a)casă = casă; fiecare – fie(ca)re = fiere; partener – parte(ner) = parte.

4) *aritmogriful* este asemănător cu rebusul. Poate fi întrebuințat cu ușurință în cadrul orelor de gramatică. Oferim, în continuare un exemplu: aritmogriful adjectivelor:

A

F	A	L	N	I	C
R	O	T	U	N	D
U	M	B	R	O	S
M	O	D	E	R	N
O	T	O	M	A	N
S	E	R	I	O	S

1. Măreț, impunător
2. Sferic
3. Care face umbră
4. Actual
5. Imperiul turcesc
6. Cuminte, grav

Pe verticala A-B: Simpatice, arătos

B

Prin rezolvarea jocului, elevii descoperă noi adjective, generând perechi sinonimice.

Uzitând jocul ca metodă de predare, ora de limba și literatura română devine mai antrenantă, mai atractivă, toți elevii implicându-se activ și receptând cu lejeritate mesajul transmis.

Cu toate că, de-a lungul timpului, jocului i s-au descoperit mai multe hibe printre care: aceea că proclamă fantezia și nu ia în serios realitatea, iar elevii învață doar să se joace, primatul acestuia în activitățile instructiv educative demonstrează contrariul, fiind purtător al unor beneficii majore: *Dacă reușim să îmbrăcăm procesele instructive, în special pe cele cu caracter de exerciții, în forme de joc, plăcerea funcțională ce acționează în timpul jocului va crea o nouă formă de interes și de participare care nu poate ajunge la nivelul calitativ al unor interese obiective nemijlocite, dar care va fi însă, în orice caz, mult superioară atenției relizate prin constrângere; înainte de toate, din cauză că elevul, solicitat de joc, va avea o comportare activă. Ocupația respectivă devine pentru el o acțiune ludică, aducătoare de plăcere, determinată de tendința spre repetare ce acționează în joc* (E. Geissler, *Mijloace de educație*, p. 217-218).

Bibliografie:

Geissler, Erich E., *Mijloace de educație*. Ediția a 4-a, complet revăzută. Trad. de Ana Aronescu și Lorentz Aronescu, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1977.

Piaget, Jean, *Psihologia copilului*, Editura Didactică și Pedagogică, București, f.a.

Wallon, Henri, *Evoluția psihologică a copilului*. Trad. Victoria C. Petrescu și Elvira Balmuș, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1975.

JOCUL ȘI JOACA IN ORELE DE LITERATURĂ - STARE DE VESELIE ȘI FERICIRE

Prof. Eliza – Carmen PANAITESCU
Școala Gimnazială Nr. 2, Caracal

Din cele mai vechi timpuri, omul a încercat prin diverse metode să-și petreacă timpul prin diferite modalități, una dintre ele fiind JOCUL. Ce este jocul? – o manifestare unică a dorinței de a se simți bine în orice împrejurare.

Marii scriitori ai literaturii universale nu au rămas indiferenți față de joc ca formă de existență umană: Victor Hugo, Mark Twain, Romain Rolland, sunt doar câteva exemple. Și literatura română a dat posterității câteva nume de seamă care au evocat în operele lor universul mirific al copilăriei : Ion Creangă, Mihai Eminescu, Ionel Teodoreanu.

Definiția jocului o putem găsi și în opera lui Ion Creangă, în " Amintiri din copilărie" unde cititorul surprinde acel moment al vieții de unde privirea înapoi pare a fi singura certitudine a fericirii, iar drumul început acum este "odiseea" – fără scăpare – a trecerii timpului și a înstrăinării. Creangă nu face o evocare a copilăriei, ci scrie cartea retrăirii unei vârste cu sentimentul reîntoarcerii acasă dintr-un exil neînduplecat. Copilăria este, aici, un timp al inocenței încadrat în orizontul condorilor omului.

Se începe prin evocarea locurilor natale, a satului Humulești, a oamenilor de acolo. În această evocare lirică se îmbină datele geografice, dar autorul adoptă și un ton literar: "satul Humulești, sat mare și vesel, împărțit în trei părți care se țin tot de una – Vatra Satului, Dejenii și Bejenii." Evident subiectivismul autorului este prezent.

Primele pagini reflectă anii de școală, în care autorul își amintește cu nostalgie de primul său învățător – badiță Vasile – "un holtei zdravăn, frumos și voinic". Autorul ironizează metodele didactice de aplicare a pedepsei "Calul Balan" care îi înspăimântă pe copii, Nică preferând să fugă.

Imaginile se derulează, ajungându-se la momentul trist când potrivit datinii, barbații tineri erau luați "cu arcanul" și este luat și badiță Vasile, moment în care copiii se confruntă cu o mare tristețe.

Autorul îmbină armonios cuvintele și dă naștere unor pagini de aur din literatura română. Nică este astfel, protagonistul unei copilării ca toate copilăriile, dar tocmai de aceea singular în particularitatea ei.

Caruselul amintirilor ne poartă pe ținuturi pline de mister, de taină unde amintirile ne dau puterea de a ne înălța pe treapta cea mai înaltă a fericirii, unde ne întindem aripile și atingem fericirea, perfecțiunea, absolutul. Soarele școlii arde generații de pași, iar sângele pierdut, cauzat de "cioburile" realității echivalează cu realizarea că nu orice rău poate fi iremediabil, că nu doar visul ne dă puterea de a face să se confunde cu realitatea, iar trecerea prin școală să ne fie suficientă pentru cea a vieții.

În cadrul orelor de limba și literatura română, în calitate de profesor, am abordat ca metodă formală, activă de predare- învățare, bazată pe comunicare **jocul de rol**. Punerea în scenă implică toate mijloacele de expresie ale comunicării umane, verbale și nonverbale. Sunt exersate competențe ale comunicării verbale la nivel fonetic (intonația, pauza), lexical (găsirea celor mai potrivite cuvinte), sintactic (structura frazelor), precum și competențe ale comunicării paraverbale și nonverbale (volum, debit, gesturi).

Am ales această metodă de învățare în cadrul orelor de literatură pentru a-i motiva pe elevi, pentru a-i atrage în universul miraculos al jocului, al copilăriei. Activitatea practică a fost realizată prin interpretarea unei scene din "Amintiri din copilărie" care reconstituie MITUL COPILĂRIEI ca stare permanentă de joc, voie bună, candoare și exuberanță.

Fragmentul ales spre interpretare a fost Procitania, clasa asistând la o metodă aparte prin care "colegii lui Nică" își însușeau cunostințele. Examinarea unui elev a antrenat personalități diferite ale copiilor care au avut șansa de a se exprima liber și de a trezi amuzamentul colegilor.

Prin această metodă, în calitate de profesor am stimulat diferite tipuri de inteligențe, pentru că teatrul le solicită elevilor deopotrivă un efort fizic corporal, intelectual și îi activează din punct de vedere cognitiv, afectiv, emoțional, stimulându-le motivația.

Elevii au intrat în pielea personajelor atât prin interpretarea rolurilor cât și prin vestimentație.

Dincolo de aparența ludică pronunțată, jocul de rol presupune o activitate reflexivă, extrem de intensă necesară atât pentru intrarea în rol, cât și ulterior, pentru ieșirea din rol, când are loc o etapă de reflexie și feedback asupra răspunsului la sarcina respectivă.

Consider că prin asumarea unor roluri diferite, elevii învață de fapt să facă față exigențelor pe care le ridică în permanență viața. Jocul de rol stimulează voința, puterea de stăpânire, emoțiile, având un rol constructiv în formarea elevului.

LEGĂTURA DINTRE LITERATURĂ ȘI ARTE ÎN CONTEXTUL EDUCAȚIEI LITERAR - ARTISTICE A ELEVILOR

Prof. Claudia Marilena BOCAI
Școala Gimnazială "Nicolae Titulescu", Caracal

Motto: *Națiunea înseamnă un ideal cultural de realizat.* Nicolae Iorga

Astăzi, se poate spune, asistăm la o criză de cultură din perspectiva receptării acesteia, și nu a producerii de noi fapte. Deși școala se află încă într-un impas axiologic (ea nu pregătește elevii pentru receptarea valorilor existente sau a celor care apar, ci pentru o cultură care a fost; ea mai plătește încă tribut vechii mentalități în procesul de predare-învățare a disciplinelor de studiu), noua orientare a învățământului, prin trecerea de la instruirea informativă la cea formativă, îndreaptă spre formarea, dezvoltarea și cultivarea sensibilității pentru valorile culturale, în general, în baza celor consacrate, dar nu prin impunerea memorizării acestora din urmă, ci prin determinarea rolului lor asupra dezvoltării societății în ansamblu.

În acest sens, scopul educației literar-artistice este să-i învețe pe elevi să se orienteze autonom în peisajul cultural pe care-l reprezintă opera literară, să știe a re-semnifica permanent faptele de cultură. Elevul trebuie să găsească frumosul în tot: să poată compara, analiza, sintetiza, evalua, dar nu să accepte orbește ceea ce a fost sau este clasat în ordinul frumosului, binelui, răului de generații întregi.

Influența educativă a literaturii se realizează prin imaginile artistice ale operei literare, prin limbajul artistic, care, vehiculând idei și sentimente, creează și atitudini adecvate față de valorile estetice. Literatura artistică re-creează realitatea în toată complexitatea ei, de aceea profesorului de limba și literatura română îi revine rolul de a educa, de a forma elevul-cititor.

În procesul evoluției școlii și a sistemelor de instruire și educație, prin prisma caracterului inovator al celor din urmă, literatura și arta capătă o pondere deosebită. Științele pedagogice elaborează și perfecționează programe și manuale, creează noi tehnici și metode interactive, aplică forme ingenioase de inițiere a elevilor în lumea frumosului din viață și artă. Acestea sunt direcționate spre dezvoltarea maximă a forțelor creatoare ale școlarului.

La rândul ei, literatura, privită ca artă complexă, în care se îmbină expresia verbală cu muzica, pictura, teatrul etc., reprezintă unul dintre cele mai eficiente mijloace de cunoaștere a vieții sub toate aspectele ei.

De profunzimea receptării relației literatură – arte depinde, în mare măsură, formarea calitativă a culturii elevului, manifestată la nivel de limbaj, gândire, imaginație, comportament etc. Aceste componente ale culturii personalității sunt reprezentate în operele de artă. Astfel elevul, dirijat inițial de profesor, va realiza că textul artistic este o sintetizare de elemente estetice care satisfac necesitatea umană vitală de existență prin frumos și pentru frumos, iar rațiunea acestuia este, în primul rând, de a stimula emotivitatea cititorului „în așa fel, încât să-l capteze și să-l impresioneze” (2, p. 60).

În acest mod, profesorul de limba și literatura română va orienta privirea elevului spre peisaje pitorești descrise cu măiestrie (V. Alecsandri, M. Sadoveanu); spre portrete bine conturate (N. Bălcescu, B. Șt. Delavrancea, I. Slavici); spre muzicalitatea versurilor în operele lirice (M. Eminescu, G. Bacovia); spre arhitectonica textelor etc. Luate aparte, dar, mai ales, în ansamblu, acestea reprezintă modele estetice, încadrate într-o perioadă istorico-literară, într-un curent sau mișcare artistică, dar având și caracter atemporal și aspațial, concentrându-se asupra valorilor spirituale universale.

Educația literară se întemeiază pe fenomenele receptării: percepție, imaginație, gândire, producere; în acest context, pentru sesizarea relației literatură – pictură se aplică eficient tehnica cubului.

Aplicare: în baza textului Cântarea României de A. Russo și a imaginii-portret România revoluționară de C. D. Rosenthal se propune un exercițiu unde se cere doar comentarea mesajului picturii prin prisma poemului lui A. Russo, acesta însă poate fi extins în felul următor:

- Descrie – se definește fiecare lucrare în parte:

Cântarea României este o operă lirică, specie – poem (...), scrisă de autorul român A. Russo.

„România revoluționară” este o pictură ce face parte din compozițiile alegorice ale pictorului român C. D. Rosenthal.

- Compară – se compară cele două lucrări, utilizându-se Diagrama Venn: asemănări – descriu România, exprimă starea de spirit – răzvrătirea, fenomen – revoluție etc.; deosebiri – Cântarea României: literatură, text literar, modalitate de exprimare – cuvânt; „România revoluționară”: pictură, imagine plastică, modalitate de exprimare – culoare, formă, portret plastic etc.

- Asociază – se găsesc detalii ale textului artistic ce se asociază cu cele ale picturii:

1. descrierea frumuseții plaiului / frumusețea chipului feminin;

2. apelul „Deșteaptă-te!” / poziționarea mâinii;

3. credința, duhul dumnezeiesc / năframa;

4. zile de sărbătoare / ia națională;

5. disperarea / părul despletit etc.

- Analizează – asocierea detaliilor se dezvoltă argumentativ în texte coerente; ex. „Duhul dumnezeiesc, despre care A. Russo spune că «zidește» și credința «ce dă viață» se poate asocia cu năframa de pe capul femeii din portret, deoarece este ușoară ca un duh, este semn de protecție, este obiect de vestimentație a femeii – cea care dă naștere noii vieți...”.
- Aplică – la acest moment elevul poate fi pus în situația să reprezinte (activitate individuală sau în grup) prin desen ceea ce a simțit la lectura textului, cum a văzut redarea plastică a mesajului transmis de A. Russo, cu menționarea detaliilor semnificative.
- Evaluează – elevul va formula concluzii care să vizeze raportul text – imagine (ex. „Literatura și pictura sunt două arte care, prin modalități diferite, redau aceeași atmosferă, același cadru, aceeași stare de spirit...”).

Pentru elevii claselor V-VI se vor propune tehnici mai simple: compunerea unei melodii pe baza textului; reprezentarea plastică a cadrului natural, a personajelor etc.

În același timp, dezvoltarea estetică are o valoare reală numai atunci când elevul este orientat spre adevărate opere de artă; dar valoarea și nonvaloarea, frumosul și urâtul etc. sunt noțiuni relative, deci sunt dependente de orizontul cultural și gustul estetic individual al fiecărei personalități. Rolul profesorului de limba și literatura română constă în apropierea elevului de fațetele estetice ale creației artistice, oricare ar fi modul lor de interpretare.

Vlad Pâslaru a promovat, în acest sens, ideea că „opera literară va deveni locul unde operează adevărul datorită inserției valorizante a cititorului” (4, p.14).

Formarea și dezvoltarea capacității de a recepta valoarea artistică a unei opere literare solicită educarea sensibilității literare, formarea gustului literar, însușirea spiritului critic etc., fapt posibil de realizat prin exersare în baza textelor artistice.

În plus, este absolut necesară o dezvoltare estetică ascendentă care ar asigura, odată cu trecerea timpului, transformarea percepției și înțelegerii intuitive a frumosului într-o atitudine conștientă față de frumos. Astfel, elevul va fi capabil să înțeleagă pozitivismul acțiunilor întreprinse de personajele literare, să perceapă valoarea unei imagini artistice, să genereze idei audiind o melodie bună, selectată în raport cu textul studiat, ca mai apoi să traducă astfel de modele în viață, prin intermediul luării de atitudini față de acestea.

La nivelul limbajului, fenomenul ar putea fi reprezentat prin trinitatea expusă de P. Cornea în Introducere în teoria lecturii conform căreia „în competența oricărui locutor intră aptitudinea de a produce și de a recepta textele în 3 modalități diferite” (1, p. 32), concret realizată prin:

- stabilirea unei comunicări eficiente (text – cititor);
- instaurarea unei comunicări prezumtive;
- experimentarea resurselor limbii însăși.

În același fel, subiectul procesului de predare – învățare a limbii și literaturii române în școală (elevul) va parcurge câteva etape până va ajunge la conștiința textului artistic ca ansamblu de constituenți: mai întâi va recepta o lucrare artistică la nivel de subiect, apoi la nivel de compoziție, temă, idee, limbaj, stil etc., ca în final să descopere și tangențele nemijlocite între textul artistic și celelalte arte – muzică, pictură, dans, cinematografie etc.

Este foarte important anume faptul că literatura, în general, și textul artistic, în special, presupune o simbioză involuntară între elementele componente ale artei, fie ele vizibile sau doar sugerate; or, reușita receptării literare este condiționată și de „semnalizările para- și meta-textuale” (1, p. 54), acestea fiind conținute în articole critice, imagini, indicații, prefețe, reclame etc.

Astfel, textul artistic, în diversitatea interpretărilor lui, devine un mijloc instructiv-educativ desăvârșit, în timp ce profesorului de limba și literatura română îi revine rolul de a educa, de a forma la discipolii săi gustul și plăcerea de a citi, sensibilitatea față de adevăratele opere de artă, capacități de decodificare a sensurilor textului, prin raportare la toate nivelurile lui etc. Decodificarea unui text artistic, în cazul relației literatură – arte, este cu atât mai dificilă, cu cât o persoană este mai puțin documentată în sfera dată, dar, în același timp, este extrem de interesantă și de eficientă din perspectiva dezvoltării multilaterale armonioase a personalității elevului.

Cultura literar-artistică a elevilor poate fi realizată anume prin intermediul textului artistic, unde se împletesc diferite genuri de artă, deoarece, subliniem, arta produce frumosul, reflectând o anumită realitate, conferind obiectelor formă; cultivă expresia, suscită trăiri estetice etc.

Ajungem, așadar, la concluzia că educația literară temeinică presupune înțelegerea operei literare în profunzimea ei atât sub raportul mesajului și al conținutului de idei și sentimente, al imaginii artistice, cât și sub aspectul valorilor artistice complexe, din care considerente este

necesar de a reda predării literaturii în școală orientarea pe care o cere contextul preocupărilor moderne, inovative pentru educația literar-artistică a elevilor.

Bibliografie:

1. P. Cornea, *Introducere în teoria lecturii*, Editura Polirom, Iași, 1998.
2. V. Goia, I. Drăgotoiu, *Metodica predării limbii și literaturii române*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1995.
3. J. Kristeva, *Pentru o teorie a textului*, Editura Univers, București, 1980.4. Vl. Pâslaru, A. Crișan, *Curriculum disciplinar. Limba și literatura română*, Știința, Chișinău, 1997.

COPILĂRIA PRIN OCHII LUI CREANGĂ

prof. Laura DIȚOIU
Palatul Copiilor "Adrian Băran", Slatina

Este indicat să citim zilnic povești copiilor noștri, deoarece cu ajutorul lor ei își pot învinge temerile. La școală, lecturarea de povești elevilor presupune învățarea unor cuvinte noi, îmbogățirea vocabularului, găsirea unor soluții pentru rezolvarea de probleme sau ferirea de persoane rele și necunoscute. Intr-un cuvânt, dezvoltarea inteligenței emoționale se poate realiza și prin lectură. Un copil care citește, este un adult care gândește. Din povești, copii învață să-și modeleze caracterul, să nu fie egoiști, lacomi sau răi.

Ion Creangă este considerat povestitorul tuturor vârstelor, el făcându-se iubit în egală măsură atât de copii, adolescenți, dar și de oameni maturi datorită stilului colocvial folosit în scrierile sale.

La ora de limbă și literatura română, profesorul poate crea diferite jocuri didactice, care se pretează la scrierile marelui povestitor. Unul dintre acesta ar fi *cubul*, metodă aplicativă la povestea „*Fata babei și fata moșneagului*”, atât pentru elevii din ciclul primar, cât și pentru elevii din ciclul gimnazial.

După lecturarea în prealabil a basmului, elevii sunt împărțiți în șase grupe, conform celor șase fețe ale cubului. Fiecare grupă va desemna un lider, care să dea răspunsurile la cerințele formulate de către profesor. Cele șase fișe vor cuprinde următoarele cerințe:

1. DESCRIE: relația dintre membrii familiei;
2. COMPARĂ: cele două fete din poveste;
3. ASOCIAZĂ: comportamentul fetei babei cu alt personaj de basm cunoscut de tine;
4. ANALIZEAZĂ: faptele fetei moșneagului;
5. APLICĂ: scrie trei trăsături morale și trei trăsături fizice atât pentru fata moșneagului, cât și pentru fata babei;
6. ARGUMENTEAZĂ: morala care se extrage din poveste.

Un alt joc didactic care se pretează la opera lui Creangă și poate fi folosit atât la ciclul gimnazial, cât și liceal, este o activitate de tip – concurs, cu întrebări din viața și opera povestitorului.

Înainte de desfășurarea concursului, elevii sunt invitați să participe la un joc didactic, sub forma unui ppt intitulat: „*Recunoaște personajele și povestea!*”. Acesta are rolul de a introduce pe elevi în atmosfera concursului, de a le reactualiza cunoștințele legate de poveștile lui Creangă. Apoi, elevii vor lucra individual fișele de lucru, cu diverse cerințe:

- Întrebări referitoare la viața autorului:
 - o Cum se numește satul în care s-a născut Ion Creangă?
 - o Cum se numește cel mai bun prieten al scriitorului?
 - o În ce era urcat Nică atunci când l-a găsit mătușa Mărioara?
 - o Unde a căzut lupul când s-a topit scaunul de ceară?
 - o Care seste data nașterii marelui povestitor?
 - o Dar data morții marelui povestitor?

Se acordă un punct pentru fiecare răspuns corect!

- Scrie douăzeci de titluri din opera lui Creangă:

Se acordă un punct pentru fiecare răspuns corect!

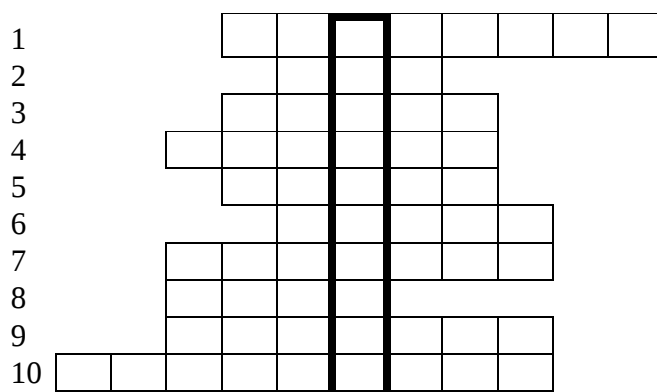
- Completează cuvintele lipsă din fragmente extrase din cele mai cunoscute povești:

1. A fost odată un _____ moș și o _____. Moșul avea un _____, iar baba avea o _____. Baba mânca multe _____. Moșul era tare sărac. Nu avea nici după ce bea _____. el a alungat _____ de acasă. Cocoșul a găsit pe _____ o _____ cu _____.
2. Un _____ lacom trecea cu o _____. El a trimis Vizitiul să ia _____ din _____ cocoșului. Cocoșul mergea după trăsură și striga:

_____. Boierul cel rău a aruncat cocoșul în _____, apoi în _____, în oradga cu _____ și în camera cu _____. Cocoșul s-a făcut mare cât un _____.

Se acordă un punct pentru fiecare răspuns corect!

- Dezleagarea unor rebusuri literare cu întrebări din scrierile lui Creangă, iar pe cele vericale A-B reies titluri de povești celebre:

1. din copilărie
2. Ion Roată și Unirea
3. pâini
4. cu trei nurori
5. Alb
6. Povestea unui om
7. Ursul de vulpe
8. Turbincă
9. cu doi bani
10. Prostia

Numele

autorului:

Se acordă un punct pentru fiecare răspuns corect!

- Recunoașterea personajului și a operei:

1. „- Ba mai pune-ți pofta-n cui, (...). Când ți-am cerut ouă știi ce mi-ai spus? Bate și tu găina să-ți aducă galbeni...”

Pesonajul.....Opera.....

2. „Hei, cumetre! Dar ți-au mâncat peștii coada, ori ai fost prea lacom ș-ai vrut să nu mai rămâie pești în baltă!”

Pesonajul.....Opera.....

3. „Dar bine, ghiavole, aici ți-i scăldatul? Scoboarâte jos, tâlharule, că te-oi învăța eu!”

Pesonajul.....Opera.....

4. „Ti veni tu acasă, coropcarule, dacă te-a răzbi foamea, ș-apoi atunci vom avea altă vorbă!”

Pesonajul.....Opera.....

5. „-Văleu, cumătră, talpele mele! Mă rog scoate-mă, că-mi arde inima-n mine!”

Pesonajul.....Opera.....

Se acordă un punct pentru fiecare răspuns corect!

Așadar, activitățile de tip-concurs sunt energizante și au o valoare deosebită pentru stimularea învățării elevilor.

COPILĂRIA – O ȚARĂ A MINUNILOR

Prof. Mariana TASE
Școala Gimnazială *Dumitru Popovici*, Șerbănești

Motto: "Copilăria este inima tuturor vârstelor." Lucian Blaga

Eugen Herovan a dat o definiție și o semnificație parte copilăriei: "copilăria este o lume aparte; pentru noi o lume ciudată, fantastică, ireală pentru cei care fac parte din ea dimpotrivă, una reală și plină de armonie."

Principala caracteristică a copiilor este imensa lor deschidere spre ceea ce îi înconjoară, asimilând elemente din jurul lor fără o rezistență sufletească. Întâmpină lumea cu încredere nelimitată, deschizând totodată poarta spiritualității umane. Copilul se naște curios de lume și nerăbător de a se orienta în ea, iar literatura care îi satisface această pornire îl încântă și tot ea este cea care îi dezvoltă imaginația, creativitatea și cunoașterea. Ea este fereastra deschisă către o lume fascinantă, unde copilul are ocazia să se confunde cu personajele, visându-se rege, explorator, mușchetar, vrăjitor, etc; o lume imaginară în care visul devine realitate, în care imposibilul devine posibil.

Un rol esențial îl are și profesorul pentru că, înainte de toate, el însuși trebuie să fie pasionat de lectură pentru a putea deschide calea spre acest univers extraordinar al cunoașterii.

Creativitatea literară poate fi stimulată prin explorarea necunoscutului, învingând teama de eșec, teama de a mai încerca; de asemenea, prin experiențe originale și prin observarea micilor schimbări.

Influența dascălului în dezvoltarea pasiunii pentru lectură constă în talentul său de orator, acela de a vorbi inimii copiilor și elevilor săi. Spre exemplu, un profesor de limba engleză poate să-și conducă elevii într-o călătorie imaginară, generând emoție și creativitate, fără imite și fără critici.

"Alice în Țara Minunilor" de Lewis Carroll este una din acele cărți ale copilăriei, despre care, atunci când o citești, simți că este produsul fanteziei, trimițând într-un univers cu frântură de adevăr, oferind copiilor lecții ilustrate necesare și făcând, totodată, un exercițiu de imaginație.

Înainte de a citi "Alice in Wonderland" by Lewis Carroll, elevii vor fi îndrumați pas cu pas de către profesor către acea lume imaginară, având ca punct de plecare următoarele întrebări:

1. Cum descrieți Țara Minunilor?
2. Prin ce se deosebește Țara Minunilor de lumea reală?
3. Cum putem să creăm o Țară a Minunilor prin literatură?

Pornind de la cuvântul-cheie "WONDERLAND", scris cu majuscule pe tablă, profesorul împreună cu elevii pornesc în marea călătorie, chiar din sala de clasă. Creează asocieri, asocieri/paralele cu Disneyland, cu NEVERLAND - Țara de Nicăieri a lui Peter Pan, se pune întrebarea: de ce acest nume "WONDER"- MINUNE. Elevii închid ochii și își imaginează Țara Minunilor. Poate fi un loc din visele lor, din imaginația lor sau poate fi un parc tematic, de amuzament.

Citind cartea "Alice în Țara Minunilor", elevii descoperă visul lui Alice, văzându-l pe iepurele alb cu vestă și ceas și trăind evenimentele și întâmplările absurde. Această lume este una în care cei mari se transformă în ființe posace și plictisite, păstrând curiozitatea vie și generând astfel, creșterea și înlocuind teama pe care o dă necunoscutul lumii adulților. Dar ce să vezi? Această lume absurdă a Țării Minunilor nu este decât o parodie a lumii adulților, iar găsind logica absurdului, copiii le este foarte ușor să se adapteze la situații confuze.

Ducesa din opera lui Lewis Carroll ne spune că "totul are o morală dacă o găsești". De asemenea, scriitorul englez îi transformă pe adulți în copii, făcând haz de aparența lor seriozitate, de fapt, cu toții suntem copii deghizați în adulți. Și astfel, viața devine un joc, iar acolo unde este joc, timpul devine eternitate, iar tu te poți gândi în fiecare zi la cel puțin șase lucruri imposibile, fiindcă singurul lucru care rămâne să rânduiască realitatea este imaginația.

Deși "Alice în Țara Minunilor" oferă cititorului o lume întoarsă pe dos, constatăm că lumea din care facem parte devine brusc accesibilă. Viața are anumite etape, iar copilul poate fi dezorientat când le parcurge. Și iată, cum ne învață omida că schimbarea nu este înspăimântătoare și cine altcineva știe mai bine despre metamorfoză, dacă nu acest viitor fluture?

Creștem tot timpul, așa că nu ne rămâne decât să fim siguri pe noi înșine, învățând să ne descurcăm cu schimbările.

La final, după ce lectura s-a încheiat pentru trage concluziile și, totodată, reliefând valoarea și semnificațiile acestei cărți, dar cel mai important este faptul că "Alice în Țara Minunilor" este una din cărțile motivaționale pentru copii.

Proiectul final creat de elevi se va numi "Muzeul Wonderland"- WONDERLAND MUSEUM, în care se vor expune poezii, desene, colaje, creații proprii sau inspirate din carte.

Costumele sunt, de asemenea, foarte importante, elevii fiind deghizați în personaje fantastice: Alice, Ducesa, Iepurele, Omida, Dodo, etc. Replicile celebre ale acestor personaje întregesc jocul de rol, menit să dea satisfacție și amuzament copilăriei.

DESPRE COPILĂRIA CONTEMPORANĂ ÎN HRISTOS

prof. Alexandra Cristina ILIESCU
Liceul Teoretic *Mihai Viteazul*, Caracal

Nu cred că tinerii sunt credincioși ca la manual, niciodată. Ei sunt credincioși așa cum cere Hristos, neliniștiți, dar isteți...

E limpede pentru oricine e limpezit de Duhul Sfânt: tinerii caută, în forme și pe căi ori mijloace diferite, pe Dumnezeu. Am remarcat, prin mii de experiențe, faptul că pe măsură ce descoperă pe Domnul și Mântuitorul nostru Iisus Hristos, se descoperă pe sine, ca parte integrantă a planului lui Dumnezeu pentru lume. Uneori pornesc invers: se caută pe sine și dau de Dumnezeu. Caută pacea, dar ea este unul din numele lui Dumnezeu. Caută liniștea, ori iubirea, ori puterea de a merge mai departe cu fruntea sus într-o lume a capetelor plecate și a frunților zdrobite. Or, în toate acestea este Cel Ce Este, viu, cordial, răbdător și înțelept¹.

Cu binecuvântarea Înaltpreasfințitului Irineu, Mitropolitul Olteniei, pe data de 28 mai a.c. s-a desfășurat Congresul Tinerilor Ortodocși, ediția a XII-a, organizat de către Sectorul Cultural al Arhiepiscopiei Craiovei, prin Biroul de învățământ, tineret și catehizare, Asociația *Sfântul Ioan Teologul*, Fundația *Cuvântul care zidește* și nu în ultimul rând, prin implicarea intensă a tinerilor din A.S.C.O.R. – Craiova și Târgu Jiu.

În cadrul evenimentului care s-a desfășurat, ca în fiecare an, la *Castelul Roșianu* din localitatea Poiana, comuna Turburea, județul Gorj, a fost dezbătută tema referitoare la educația creștină a tinerilor în familie, școală și societate, la care au participat peste 200 de tineri, reprezentând județele Mehedinți, Gorj, Vâlcea, Olt și Dolj și grupurile parohiale din cuprinsul Mitropoliei Olteniei.

Din partea Episcopiei Slatinei și Romanaților, cu binecuvântarea Preasfințitului Părinte Sebastian, au participat, ca și anul trecut, atât elevi cu rezultate bune la concursurile școlare ale disciplinei Religie, cât și membri A.S.C.O.R. – Slatina: Ionela Diana Stancu – vicepreședinte și Călin Cristina Mihaela, împreună cu grupul din Protoieria Caracal: Andreea Mincă – clasa a XI-a, Colegiul Național *Ioniță Asan*, Ionica Sfetcu – clasa a X-a, Alexandru Enache – clasa a XII-a și profesor Alexandra Iliescu de la Liceul Teoretic *Mihai Viteazul*, alături de doamna Doina

¹ <http://ziarullumina.ro/hristos-si-tinerii-89152.html>

Buzatu – cadru didactic la G.P.P. Nr. 3 și voluntar în toate proiectele destinate elevilor din parohia *Toți Sfinții* Caracal.

Programul a început cu Sfânta Liturghie, săvârșită de către Mitropolitul Olteniei, în cadrul căreia au fost hirotoniți în diacon și preot doi teologi. După slujbă, toți participanții la Congres au pornit în procesiune spre dealul din apropierea bisericii, către Castelul Roșianu, unde au luat parte la o agapă frățască, care a fost urmată de numeroase dezbateri pe teme biblice, precum și de un minunat program artistic, alcătuit din pricesne și cântece religioase, interpretate de Grupul psaltic „*Sfântul Mare Mucenic Dimitrie*” al Catedralei Mitropolitane din Craiova, de cântece religioase din zona Runcului, dansuri populare prezentate de ansamblul folcloric al tinerilor din Târgu Cărbunești și muzică folk.

Pentru discuțiile tematice în grup, elevii și tinerii au ascultat mai întâi reflecțiile asupra textului paulin din *Efesenii* 6, 1-14, prezentate de către Pr. Lect. Dr. Ion Resceanu, directorul Departamentului de Teologie din cadrul Facultății de Teologie din Craiova și au ascultat cuvântul doamnei Prof. Silvia Cârțu, președintele *Asociației Părinți pentru copii – Oltenia*, legat de educația religioasă din zilele noastre. Apoi, participanții au pregătit răspunsuri la cele două întrebări adresate: ***Care sunt foloasele educației religioase pentru viața tânărului de azi?*** și ***Ce pot face eu pentru educația religioasă a prietenului sau colegului meu?***

Întreg programul a fost prezentat de diacon Ovidiu Cunceș, actor la Teatrul Național din București, care a recitat la final, alături de câțiva tineri, versuri alese tematic din cărțile elevului-poet Alex Enache, dar și din antologii de poezie, cărți care au fost donate apoi reprezentanților parohiei Orlești, județul Vâlcea.

Congresul Tinerilor Ortodocși a avut ca obiective, în primul rând, dezvoltarea abilităților liderilor grupurilor parohiale de tineret din Mitropolia Olteniei, de a iniția activități de voluntariat, educative și culturale în parohii, de a identifica nevoile de informare și formare a tinerilor, cu privire la modalitățile concrete de intervenție și participare la nivelul comunităților parohiale și nu în ultimul rând, de a crea un cadru adecvat cunoașterii reciproce și interrelaționării tinerilor, în scopul întăririi activităților grupurilor parohiale de tineret.

Oglindiți-vă, dragi tineri, viața în lumina tinerilor de care am amintit mai sus și a istorioarelor din Evanghelii, și siliți-vă să vă faceți și voi plăcuți lui Hristos pentru ca să fiți ai lui Hristos totdeauna².

² <http://www.romarch.org/pags.php?id=1109>

EDUCAȚIE PRIN CUNOAȘTERE ȘI PRIN IUBIRE

prof. Veronica IVAN
Școala Gimnazială Gheorghe Magheru, Caracal

Einstein: *Școala ar trebui să formeze tineri cu personalități armonioase, nu specialiști.*

„Eu sunt copilul,
Tu ții în mâinile tale destinul meu,
Educă-mă, te rog, ca să pot fi
O binecuvântare pentru lume!”

(Child's Appels)

„Orice act educativ autentic se săvârșește în perspectiva unei întâlniri spirituale dintre persoane și presupune o dinamică, o succesiune de căutări și de găsiri a două ființe care au un surplus sau o cerință, au ceva de dat sau de primit. Și asta aduce după sine dorite și încordate tatonări, căutări, aflări de sine și de celălalt.”³

Ca punct de plecare în redactarea acestui articol, am ales în mod intenționat acest citat, întrucât îl consider edificator în definirea reușitei actului educativ al unui dascăl. Pentru mine a fi dascăl înseamnă a ști să oferi și a ști să primești, iar empatia este „ingredientul-cheie” , care asigură calitatea procesului instructiv-educativ. Așadar, fiind urmărită încă din copilărie de figura blândă a domnului Trandafir, personajul creat de scriitorul Mihail Sadoveanu, mă regăsesc întru-totul în dăruirea care îl caracteriza atunci când îi învăța pe alții.

Consider că a forma pe alții este o operă, precum și o dovadă de iubire. Urmând gândurile pedagogului Constantin Cucoș, susțin ideile acestuia cum că nu poți spera să faci educație dacă nu-l vizezi mai întâi pe celălalt și abia apoi pe tine și, mai ales, înainte de a te pune pe tine în evidență, trebuie să-l înalți pe celălalt și să i te supui. „A-l iubi pe învățăcel nu înseamnă a-i face pe plac, ci a-l ajuta să caute, de la un timp, de unul singur, să se înalțe. A-l iubi înseamnă a-l ghida pe un traseu evolutiv care i se potrivește și care este cel mai bun pentru el. al iubi putea însemna și a-l ține la distanță de tentațiile inoportune sau nesănătoase, a te opune unei dorințe ale

³ Constantin Cucoș, *Educația. Iubire, edificare, desăvârșire*, p.15.

sale, a-l dezvăța de proastele obișnuințe și chiar a-l certa. Și reține un lucru: nu afișa iubirea pe care o simți; prefă-te chiar că nu există.”⁴

În urma experienței acumulate la catedră, ce e drept nu foarte mare, însă suficientă atunci când izvorăște dintr-o mare pasiune și dintr-un mare devotament, am constatat că, uneori, pentru desăvârșirea actului creației, nu contează atât de mult doar ceea ce se transmite, ci cum se transmite și cât de mult îi cunoaștem pe cei cărora le transmitem, dar și nevoile lor de educație.

Orice demers educativ se bazează pe iubirea pedagogică, ceea ce presupune deschidere, generozitate, disponibilitate afectivă, așa-zisa dăruire, trăire a actului de educație. E nevoie însă de o distanță afectivă între educator și educat, deoarece „a-i da unui discipol prea mult, a-i da totul e același lucru cu a nu-i da nimic ... educatorul va rămâne un provocator, un declanșator al unor vectori ascunși, dar foarte necesari în exercițiul formativ.”⁵

Pentru a întreține mândria de a fi dascăl, este obligatoriu ca educatorul să se supravegheze pe el însuși, să fie atent la ceea ce dă și face, și trebuie să se ghideze după principiul sugerat de Rousseau: „Fă ce vrea elevul tău, dar fă-l să vrea ce vrei tu!”.

Am preluat de la pedagogul Constantin Cucoș și ideea conform căreia, învățarea prin comuniune constituie forma cea mai autentică și mai elevată de educație, unde nu ajung decât spiritele înalte. În acest caz, întâlnirea cu cultura se face prin intermediul dascălului, prin personalitatea sa. „Noi nu predăm cunoștințe, ci ne predăm practic pe noi înșine. Spunem altora nu numai ce știm, dar și de ce știm ceea ce știm, cum am ajuns să știm, ce credem despre ceea ce știm, ce se cade să facem cu ceea ce știm.”⁶

De bună seamă, să educi cu adevărat înseamnă să trezești în cel de lângă tine acele resurse care-l pot împlini și ridica, conducându-l spre împlinirea de sine.

Bibliografie:

Cucoș, Constantin, *Educația. Iubire, edificare, desăvârșire*, Iași, Editura Polirom, 2008.

⁴ Ibidem, p. 18.

⁵ Ibidem, p. 21.

⁶ Ibidem, p.24.

IUBIȚI ANIMALELE! AJUTAȚI PĂSĂRELELE IARNA!

Prof. Margareta GHEORGHITĂ
Școala Gimnazială Nr. 3, Slatina

Iată o poveste de iarnă din clasa mea, clasa a III-a, în decembrie 2013 și ianuarie 2014.

Elevii clasei au ajutat vrăbiuțele din parcul școlii să supraviețuiască iernii. Ideea a venit atunci

când dincolo de teama de oameni și de mișcări bruște, vrăbiuțele au început să stea pe grilajele de la cele patru ferestre ale clasei în timpul cursurilor școlare. Înțepenite de frig și foame, veneau la ferestrele clasei, acolo era mai cald decât în ramurile arbuștilor de lângă ferestre.

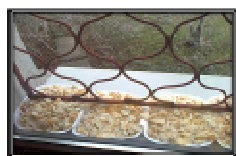
Zburau de pe grilaj pe ramuri doar când mergeau elevii în pauze. glumit spunându-le păsărelelor „noii elevi ai clasei”! Prea stăteau cuminiți, ascultând parcă lecțiile predate!

Am

Pentru că în decembrie urma să plecăm în vacanța de iarnă am pus elevii să gândească un plan pentru protejarea păsărelelor. Iată raportul copiilor, însoțit de fotografii grăitoare:

Noi vom pleca în vacanța de iarnă. Vrem să le lăsăm pentru două săptămâni mâncare. Meniul pregătit: mărunțim pâine și o amestecăm cu boabe de grâu și cu alte semințe.

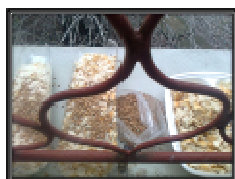
Ne întrecem: care echipă pregătește mai multă mâncare pentru vrăbiuțe?

Toți elevii clasei au lucrat cu drag la pregătirea hranei, punând la fiecare fereastră a hrănă pentru păsărele.

clasei

Pentru guguștiuci și porumbei am adus porumb, semințe de soarelui, mei. Le-am mărunțit și pâine.

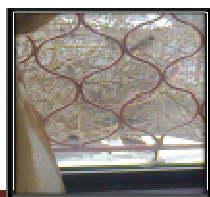

Pe unele fereastre am pus alte caserole cu pâine mărunțită, amestecată cu mai mult grâu și mei pentru vrăbiuțe și sticleți, care ne vizitează mereu. Stau pe grilajul ferestrelor și se uită la noi în timpul orelor. Se încălzesc la ferestrele calde ...

Vrăbiuțele și sticleții au văzut hrana la ferestrele clasei noastre! E dar au început să se adune! Deocamdată nu îndrăznesc să mănânce,

ceață, suntem

în clasă, sala e luminată, ne străduim să nu facem zgomot și mișcări bruște!

Pândim păsărelele când vin la fereastra clasei. Nu se mai sperie de noi! Au început să mănânce din hrana pusă de noi la ferestre! Știu că le dăm mâncare, le suntem prieteni!

A venit vacanța! A venit și iarna friguroasă! Ceața și chiciura au învăluit școala! Bietele păsărele! Stau zgribulite la fereastra clasei noastre. E atât de frig! Brrr! Bine că le-am lăsat mâncare din belșug!

Le-am surprins stând zgribulite în arbuștii de lângă ferestrele clasei, după ce s-au hrănit!

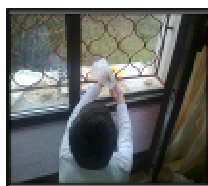
E iarnă uscată. N-a nins încă, dar e soare cu dinți. Ceața s-a ridicat și chiciura a căzut. Ne-am bucurat când am văzut cât mâncaseră!

Am revenit la școală în ianuarie. Le-am pus zilnic mâncare!

Ajutați și voi iarna păsărelele!

Suntem bucuroși că am ajutat păsărelele să supraviețuiască în vacanța de iarnă, când noi, copiii, nu am fost la școală! Când a început din școala am venit cu noi provizii de acasă. Venise și iarna cu multă zăpadă, la mijloc de ianuarie, iar bietele păsărele nu mai aveau unde să găsească hrană! Le-am

ajutat noi, copiii! Iată una din ferestrele clasei!

Am pus și la fereastrele camerelor noastre semințe și pâine fărâmițată să ajutăm păsărelele de lângă bloc să treacă mai ușor peste iarna friguroasă!

Copiii s-au bucurat de acțiunea lor de peste iarnă. S-au implicat cu drag în a hrăni zilnic păsărelele din jurul școlii. Au început să se adune la ferestrele clasei stoluri din ce în ce mai mari de vrăbiuțe, dar și guguștiuci, sticleți. Așteptau zgribulite pe grilajele ferestrelor să se umple caserolele cu mâncare. Învățându-i pe elevi să ajute păsărelele, să le fie milă de ele, li se formează bunătatea caracterului.

EDUCAȚIA FIZICĂ PRIN ACTIVITĂȚI NONFORMALE

prof. înv. primar Victoria Tasi FUGACIU

Liceul cu Program Sportiv *Petrache Trișcu*, Craiova

Cât ar fi de importantă, educația curriculară prin planurile de învățământ pe care le propune școlii, nu epuizează sfera influențelor formative asupra copilului, rămânând așa numitul "timp liber" care poate fi asistat de către școală prin proiectele extracurriculare în care se îmbină fericit interesul personal cu recreerea și dobândirea de cunoștințe.

Aceste proiecte nu pot și nu trebuie să înlocuiască curricula ci, bazate pe libera participare a elevilor să valorifice și să dezvolte interesele și aptitudinile lor într-un mod organizat, într-un mediu curat, sigur, asistat și educativ. Contextele în care se desfășoară activitățile extrașcolare ca tip de educație nonformală oferă posibilitatea unor abordări interdisciplinare, cross-curriculare și transdisciplinare în cadrul cărora să se realizeze atât transferuri ale cunoștințelor, priceperilor și deprinderilor însușite prin curricula școlară cât și largiri ale sferei cunoașterii.

Pentru elevi activitățile extracurriculare sunt modalități de a-și afirma aptitudinile motrice, coordonarea motrică și a orientarea spațială, de se recrea, de a căpăta încredere în forțele proprii, de a se manifesta ca personalități depline și responsabile. Între activitățile extracurriculare cele sportive au mare căutare în rândul elevilor pentru că sportul se adresează în egală măsură tuturor, adaptându-și obiectivele, mijloacele, metodele și formele de organizare la specificul fiecăruia, și respectând dreptul fiecăruia la participare activă.

Când ne referim la educație fizică și sport pentru elevi avem în vedere articolul 31 din "Convenția asupra drepturilor copilului" care spune că trebuie "să recunoaștem dreptul copilului de a se relaxa, de a beneficia de activități recreative, artistice, culturale și sportive" și rezultatele cercetărilor științifice care au arătat că activitatea fizică este esențială pentru dezvoltarea fizică și psihică a copiilor.

În context psihopedagogic, activitatea sportivă extracurriculară fundamentată argumentativ de funcțiile sale biologice și psihice are și o funcție socială fiind socializată și socializantă, deschis comunicațională pentru toți participanții fie ei activi sau doar spectatori.

Trăsăturile specifice și funcțiile activităților nonformale de educație fizică pot fi urmărite în tabelul de mai jos. (adaptare după M. Ștefan).

Trăsăturile și funcțiile activităților nonformale de educație fizică

TRĂSĂTURI SPECIFICE:

- ☐ Caracter preferențial, opțional, facultativ
- ☐ Sunt mai puțin reglementate
- ☐ Fac apel la spontaneitatea și inițiativa practicanților
- ☐ Asigură o învățare implicit, practică, transdisciplinară
- ☐ Au caracterul unor activități de grup
- ☐ Au un grad mai ridicat de autenticitate decât cele

formale

FUNCȚII:

- ☐ De loisir
- ☐ Social-integrativă
- ☐ Formativă
- ☐ Vocațională
- ☐ Recuperatorie

Activitățile motrice extracurriculare permit completarea activității didactice bazată pe predarea și învățarea conținuturilor programelor disciplinelor de studiu cu o altă modalitate de realizare a educației care urmărește identificarea și cultivarea de aptitudini, talente, de instituirea unui stil de viață civilizat, integrator, precum și stimularea comportamentului creativ în diferite domenii ale activității.

În esență sa, această altfel de educație, nu este legată de manuale, de auxiliare, de stresul dat de caietele de teme, de norme obligatoriu de atins, dar contribuie, la încurajarea formării și exersării unor aptitudini motrice și talente care la orele de curs din sala de sport nu ar putea fi descoperite sau încurajate decât în mică măsură.

Prin sport elevul învață să se cunoască pe sine și pe ceilalți, să își evalueze aptitudinile, să respecte reguli, să își învingă slăbiciunile, să treacă peste obstacole, să accepte eșecurile, să le analizeze și să încerce să le depășească, să fie mândru de realizările proprii, să-și formeze o imagine de sine pozitivă, să se socotească pe sine apt de performanță, să se valorizeze, să se pregătească pentru societatea contemporană care se bazează pe concurență și competiție.

Atmosfera este permisivă, relaxantă, plăcută, recreativă astfel încât, fără efort, se dezvoltă spiritul competițional, disciplina, curajul, perseverența, prezența de spirit, emulația ca dorință de a egala sau de a întrece chiar partenerii de competiție, competitivitatea, dârzenia, nivelul ridicat de aspirație însoțit de o dorință continuă de autodepășire, tenacitatea chiar în rezolvarea unor

situații problematice, dorința de victorie în competiția cu ceilalți dar și cu sine, spiritul de echipă și fair play.

În activitățile sportive extracurriculare complementare activității de învățare în școală, elevul beneficiază de achiziționarea unui bagaj complex de noțiuni noi, își dezvoltă comunicarea și folosește limbajul în toate formele sale, realizează exersarea unui comportament civic într-un mediu accesibil dar diferit de cel școlar, depășește inhibițiile proprii și de grup.

Atragerea elevilor în activități utile și relaxante în afara celor școlare și petrecerea unei părți a timpului liber în mod plăcut, util și educativ, bazat pe interesul și dorința liber exprimată și cu respectarea particularităților de vârstă și individuale, a nivelului lor de cunoștințe, a posibilităților lor fizice și psihice reprezintă un scop al profesorilor. Între aceste activități includem competiții sportive cum sunt campionatul școlii la fotbal, handbal, baschet, șah, concursuri atletice, cupe, crosuri, cercuri, dar și drumeții, excursii și tabere.

Deosebit de atractiv poate fi cercul de dans „În pași de dans” deoarece, nefiind o activitate de rutină, prezintă elevilor mișcări noi, o motricitate interesantă și incitantă și datorită valențelor sale artistice-motrice, acest dans contribuie la stabilirea echilibrului static și dinamic, la educarea simțului estetic, a expresivității, a ritmicității, muzicalității motrice, precum și a sferei emoțional – volitive, a sferei comunicării a tuturor laturilor personalității. Respectând principiul egalității de șanse, pentru participare în condiții de deplină egalitate la viața socio-culturală a elevilor, această activitate de dans îmbină utilul cu plăcutul și completează educația școlară.

În activitățile sportive școlare extracurriculare se realizează stimularea proceselor cognitive: dezvoltarea reprezentărilor, achiziția limbajului, evoluția inteligenței, îmbogățirea experienței de viață, imaginația, memoria, gândirea și se produce familiarizarea cu diferitele statute și roluri posibile. Așa se întâmplă și în multele concursuri atletice la care elevii participă cu deosebită plăcere și unde învață să își proiecteze ținte de atins, să se mobilizeze

pentru realizarea lor și înțeleg că dacă îți dorești cu adevărat un lucru și lupți pentru el, poți să-l realizezi depășind orice obstacol.

Astfel de activități extracurriculare creează ambientul și oferă numeroase prilejuri de afirmare a aptitudinilor și talentelor elevilor. Ele oferă elevilor posibilitatea de a „evada” din clasă, dintre cei patru pereți ai camerei, din lumea televizorului și a calculatorului unde „mișcarea” înseamnă a sta așezat pe un scaun sau fotoliu și a „naviga” cu ajutorul unui mouse, în natură, în aer liber sau pe iarba unui stadion. Pentru participanți înseamnă crearea contextelor educaționale favorabile realizării unor inițiative personale, a exersării și dezvoltării capacităților de management personal și / sau colectiv, a atitudinilor de toleranță, umanism, de implicare civică, de militanță pentru bună înțelegere, pentru pace, întru ajutorare, încurajare în menținerea unui mediu curat, pentru sănătate individuală și socială, toate atât de necesare viitoarei integrări socio-profesionale.

Foarte important, activitățile extracurriculare sunt adevărate “spații de exprimare” personală în cadrul grupului informal, sunt modalități de îmbunătățire a relației profesor-elev prin plasarea celor doi actori ai actului educativ într-un cadru mai puțin formal, mai permisiv și mai deschis în care sunt cultivate relații de colaborare, spirit de echipă și respect reciproc, oportunități clare pentru dezvoltarea fizică și psihică armonioasă în condiții de integrare socială. În acest cadru se construiesc prietenii care vor dura și se vor consolida pe gazonul unui stadion sau într-o sală de sport.

Ca o concluzie și sistematizând funcțiile pe care le au activitățile motrice extracurriculare în viața elevului ne vom referi la: funcții directe care implică dezvoltarea fizică armonioasă, polivalentă, dezvoltarea psihomotricității, optimizarea funcțiilor organismului (dezvoltarea capacității respiratorii necesare actului comunicării verbale), relaxare, recreere, odihnă activă, chiar divertisment și funcții indirecte, formative, psihocomportamentale, sociocomportamentale, empatică, de recuperare, refacere, profilactice și sanogene, emulative ca imbolduri la acțiune și nu în cele din urmă de recuperare și integrare morală și socială.

Bibliografie:

1. Adrian Dragnea - *Lecția de educație fizică și activitățile sportive*, ANEFS, 2006
2. Dragnea A. - Bota A. – *Teoria activităților motrice*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1999.

3. D'Hainaut, Louis, „*Programe de învățământ și educație permanentă*”, Editura Didactică și Pedagogică, 1981
4. Lazăr, Viorel și Cărășel, Aurel, *Psihopedagogia activităților extracurriculare*, București, Editura Arves, 2007
5. Metzl, Jordan M.D and Carol Shookhoff, Ph.D., “*The Benefits of Youth Sports,*” pe <http://www.enotalone.com/article/5298.html>

COPILĂRIA INFORMATIZATĂ A SECOLULUI AL XXI - LEA

prof. Elena Cristina NICULA
Palatul Copiilor "Adrian Băran", Slatina

Realizările din domeniile științei și tehnicii ating toate aspectele existenței umane iar educația nu poate face excepție. Omul actual trebuie să se informeze tot timpul, altfel se autoexclue, se marginalizează. Cheia stă în a fructifica toate descoperirile lumii contemporane, anticipând posibile derapaje sau influențe cu efecte negative pe termen lung.

Educația secolului XXI ar trebui să ne învețe să trăim împreună astfel încât să devenim "*cetățeni ai Europei*" și de aici, prin extensie, "*cetățeni ai lumii*", fără a ne pierde identitatea națională.

Societatea s-a schimbat rapid în ultimii 50-100 de ani, iar pentru România toate aceste transformări s-au comprimat, în numai 25 de ani, ca sub un tăvălug. Noua eră digitală înseamnă acces la informație, cunoaștere, dar și capacitatea de a transmite informația într-un ritm altădată imposibil de imaginat. Apariția instrumentelor Google, Youtube, E-mail, telefonie mobilă, SMS, Facebook, Instagram, WhatsApp și a celorlalte căi de accesare a informației în mod foarte rapid schimbă complet coordonatele comunicării dar și profilul noii generații. În acest context, tinerii Generației I(Internet) sau iPod devin dependenți de feedback, de comunicare cu orice preț, dar în același timp și o generație a însingurării care dezvoltă într-un ritm la fel de amețitor ca și viteza internetului probleme emoționale, deseori neidentificate la timp și care degenerază rapid în situații conflictuale, suicid, depresii. Paradoxal, nativii digitali always-on, deși citesc mai mult decât oricare altă generație, au probleme de comunicare, de integrare, raționare și reflecție.

Dependenți de tehnologie, influențați de informația abundentă fie bună, fie periculoasă, tinerii simt că nu au nimic de spus în această lume, nu își găsesc locul și devin ținte pentru agresorii.

Mixul alert audio-vizual al noilor media înlocuiesc literatura în pagină clasică, debusolând și deteriorând universul individului la început de viață.

Două mari probleme emerg din această nouă realitate a lumii contemporane: *absența sprijinului emoțional și lipsa consilierii pentru carieră.*

De exemplu, acum 50 de ani, existau puține cariere de urmat: doctor, inginer, profesor, avocat, cariere îndeobște alese de tineri pe modelul creat în familie. În 2015, lista profesiilor s-a mărit considerabil, existând în jur de 1000 de joburi din care tinerii pot alege.

În al doilea rând, astăzi sunt tot mai multe familii disfuncționale, în care părinții sunt divorțați ori agresivi fizic, verbal, emoțional cu copiii lor. Problemele emoționale rămân adesea neidentificate la timp și generează apariția problemelor sociale culminând, în rândul tinerilor, de mult prea multe ori, în conflicte, suicid, părăsirea domiciliului familial. Sistemul educațional este încă focusat pe cunoștințele academice pentru a asigura performanța școlară dar învățătura nu se poate realiza separat de sentimentele copiilor. Alfabetizarea emoțională e la fel de importantă ca și învățarea scris-cititului și a socotitului. Elevii, aflați în situații critice, nu sunt pregătiți să managerieze sentimentele. Acțiunile, deciziile incorecte pe care le iau în condiții de stres le pot afecta viața socială sau le pot împiedica o dezvoltare psihică armonioasă.

Cadrele didactice și elevii se concentrează asupra structurii emoționale a copiilor, incluzând în tema de discuție tensiunile și traumele din viața copiilor. Se pune accent pe stăpânirea emoțiilor, modalități de a controla sentimentele de anxietate, stres, frustrări, furie dar și pe asumarea acțiunilor și deciziilor proprii. Totuși, cea mai eficientă strategie în privința educației emoționale ar fi aceea de a încorpora lecțiile despre sentimente și relații în materiile predate și nu studiate separat ca o nouă disciplină.

Un studiu-diagnostic privind situația abandonului școlar și părăsirea timpurie a școlii în mediul rural arată că apartenența la o familie dezorganizată, sărăcia, lipsa de educație a părinților, neglijența acestora, lipsa unui loc de muncă sau consumul excesiv de alcool sunt dificultăți cu impact important asupra parcursului școlar al unui copil. România are cea mai mare rată a abandonului școlar din UE. În cazul familiilor cu mulți copii, frații mai mari sunt nevoiți să aibă grijă de cei mai mici sau să se ocupe de gospodărie, în timp ce părinții muncesc. Fetele sunt cele care renunță mai des la școală din acest motiv.

Soluții: Sisteme educaționale mai echitabile, asigurarea accesului la educația și îngrijirea copiilor preșcolari (EICP) de înaltă calitate și la prețuri accesibile, evitarea diferențierii timpurii a elevilor în funcție de abilități în anumite filiere educative, evitarea repetenției și acordarea asistenței și a materialelor necesare pentru nevoile educaționale ale copiilor (spre exemplu, finanțarea cărților, a hainelor și a meselor de prânz) pot contribui la diminuarea acestei decalaj.

Bibliografie:

1. Goleman, Daniel, *Inteligența Emoțională*, ediția III, Editura Curtea Veche, 2008
2. Neculau, Adrian, *Educatia adulților*, Editura Polirom, 2004
3. Wikipedia, *Era informațională*, *Globalizarea*
5. qmagazine.ro/razboiul-generatiilor-in-epoca-digitala_160211.html

CĂLUȘUL ROMÂNESC

Prof. Ilie BRĂILEANU
Palatul Copiilor *Adrian Băran*, Slatina

Motto: *"Când se roagă a răcoare, clopote de ierburi verzi*

Și în forme curge vinul arșitei dinspre fântâni

Vin pe strigăt de baladă 2n logodna de amiezi

*Voievozi peste vârtejuri de simțire – **Călușarii.**"*

Invățat dintodeauna să umble, să se adune lângă porți și lângă inimi, ca o binecuvântare de frumos, Călușul – acest joc pentru eternitate, mesager al spiritualității naționale - și-a învins de mult condiția de spațiu, afirmându-se în întreaga sa posibilitate de expresie, în vitalitatea neobișnuită a mișcărilor, în iuțea lor de virtuozitate ieșită din comun.

"Călușul a devenit o sărbătoare, este cea mai înaltă valoare artistică a folclorului românesc. Este simbolul românesc pe scenele altora, iar secătuirea lui ar fi un păcat național." prof. N Fulga

Aflat la a XVIII-a ediție, Concursul Național al Copiilor "Călușul Românesc" s-a desfășurat sub patronajul UNESCO.

Evenimentul a fost popularizat și mediatizat în rândul comunității locale și regionale prin intermediul partenerilor media: Olt Tv Slatina, Realitatea de Olt, Gazeta Oltului, Linia Intâi, Evniment de Olt, Gazeta Nouă, Prima Tv Slatina, Ziarul de Olt, VGtv Olt.

Juriul, alcătuit din personalități cu recunoaștere națională din domeniul cercetării și interpretării folclorului coregrafic, a decernat diplome și premii speciale pe șapte secțiuni: ansambluri folclorice, formații de dansuri mixte, formații de dansuri fete, cete de călușari, formații de călușari, ansambluri de călușari, orchestre populare.

A fost invitat de onoare ansamblul de dans popular "Speranța" din Republica Moldova, cu intenția de a crea posibilitatea cercetării similitudinilor dintre Călușul Românesc și dansurile bărbătești reprezentative din țările vecine.

Desfășurat pe parcursul a cinci zile, 21-25 iunie 2016, acest concurs național a beneficiat și de sprijinul financiar al următorilor sponsori: CRUCEA ROȘIE Slatina, S.C. SCANDO

TRADING S.R.L., S.C. VILCEA M.G.S.R.L., PRYSMIAN CABLE SYSTEM Slatina, CLUB ROTARY Slatina, S.C.VICTORIA INTERMED S.R.L. .

Au participat formații de călușari, călușeri și căiuți ale copiilor din județele: Alba, Argeș, Bihor, Botoșani, Bistrița Năsăud, Călărași, Covasna, Dâmbovița, Dolj, Gorj, Maramureș, Prahova, Sălaj, Sibiu, Suceava, Timiș, Vaslui, Vâlcea și Olt.

Din județul Olt au fost cinzeci și patru de formații, din localitățile: Bălteni, Bobicești, Brâncoveni, Brebeni, corabia, Corbu, crâmpoia, Curtișoara, Dăneasa, Dobrosloveni, Reșca, Dobroteasa, Dobrun, Drăgănești-Olt, Fărcașele, Gârcov, Ghimpețeni, Giuvărăști, Grădinile, Grojdibodu, Gura padinii, Izbiceni, Izvoarele, Mărgineni, Morunglav, Movileni, Nicolae Titulescu, Optași, oporelu, Orlea, Osica de Jos, Osica de Sus, Pârșcoveni, Perieți, Piatra-Olt, Pleșoiu, Potcoava, Radomirești, Rotunda, Sâmburești, Sârbii Măgura, Scornicești, Valea Mare, Slatina, Stoenesti, Șerbănești, Șopârlița, Ștefan cel Mare, Tia Mare, Teslui, Traian, Tufeni, Vâlcele, Vișina.

Organizatorii acestei manifestări naționale au fost: Ministerul Educației Naționale și Cercetării Științifice, Consiliul Județean Olt, Prefectura Județului Olt, Inspectoratul Școlar Județean Olt, Primăria Municipiului Slatina, Ansamblul Folcloric Profesionist "Doina Oltului", Școala Populară de Arte și Meserii Olt, Asociația "Călușarii Slatinei", Centrul Județean Pentru Conservarea și Promovarea Culturii Tradiționale și Cultural Olt, Palatul Copiilor "Adrian Băran" din Slatina.

**ACTIVITĂȚILE PRACTIC-EDUCATIVE
- CADRU IDEAL PENTRU STIMULAREA CAPACITĂȚILOR CREATOARE
ALE COPILULUI –**

Prof. Mihai STRATULAT
Palatul Copiilor Iași

“Progresul omenirii nu este posibil fără activitatea creatoare, teoretică sau practică a oamenilor. Din acest motiv este firesc ca activitatea creatoare să fie considerată forma cea mai înaltă a activității omenești” (Alexandru Roșca – „Creativitatea”).

Creativitatea constituie, tot mai mult, una din implicațiile umane esențiale ale culturii și civilizației contemporane, ale oricărui progres social. Ea constituie una din cele mai importante valori umane, sociale și educaționale.

Creativitatea poate fi definită și caracterizată mai ales prin capacitățile specifice umane ce coparticipă la generarea noului în forme variabile de expresie și realizare.

Ea se referă la capacitatea de acțiune transformatoare, generatoare de noi valori și semnificații. Desigur creativitatea se referă și la „găsirea unei soluții, idei, probleme, metode, care chiar dacă nu sunt noi pentru societate sunt obținute pe o cale independentă de către subiect”.

Văzută prin prisma personalității, creativitatea capătă sensul de potențial creativ, de sumă de însușiri sau factori psihologici ai unor viitoare performanțe creatoare. Factorii psihici ai creativității se pot repartiza în trei grupe: factori intelectuali (imaginație, gândire, inteligență, memorie, stil cognitiv), aptitudinali și factori nonintelectuali și nonaptitudinali sau de personalitate, în sensul larg al cuvântului (motivații, atitudini, caracter, temperament, interese, aspirații, voință). Nu întotdeauna aceste etape se succed în această ordine sau sunt prezentate toate. Produsul creației este criteriul cel mai important și palpabil de apreciere a creativității. El se exprimă fie în ceva material (un proiect, o invenție, un obiect de artă) fie în ceva spiritual (o formulă, un principiu, o teorie). Două sunt însușirile definitorii pentru produsul creativ: originalitatea și utilitatea socială.

Educația practică din grădiniță și ciclul primar se referă la achiziția unor deprinderi instrumentale și tehnici de expresie plastică prin desen, pictură, modelaj, dar și la dezvoltarea capacității de percepție a realității înconjurătoare. Efectele formative pe termen lung ale acestor achiziții determină dezvoltarea sensibilității estetice, a expresivității și creativității, activează

funcțiile cognitive. În grădiniță, aceasta trebuie să înceapă de la experiențe de observare a formelor, culorilor și mișcării. Este important ca activitatea în sine să se desfășoare într-un mediu stimulativ, care să invite la observarea, aprecierea, redarea creativă a realului, la acumularea de impresii privind realitatea înconjurătoare, la dezvoltarea sensibilității față de variatele ei forme de obiectivitate.

Perioada preșcolară este prima perioadă în viața omului în care copilul manifestă aptitudini și abordează cu destulă ușurință și cu succes domenii ca : muzica, desenul, pictura, colajul, modelajul. Dorința, de a da activităților artistico-plastice o formă cât mai eficientă, de-a realiza obiectivele vizând stimularea creativității preșcolarilor, s-a materializat în variante personale de organizare și desfășurare a acestor activități pe trei dominante ale acestora :

- dezvoltarea gândirii artistico-plastice
- dezvoltarea mâinii pentru scris
- dezvoltarea sensibilității și gustului estetic

În acest context, rolul activităților artistico-plastice este de a călăuzi pe fiecare copil în parte spre manifestarea activă a libertății personale de a gândi, simți, și acționa potrivit nevoilor, înclinațiilor, intereselor, capacităților și posibilităților individuale ale fiecăruia, care, vor duce la expansiunea energiilor creatoare existente în fiecare copil.

Manifestarea potențialului de creativitate trebuie să înceapă cu inițierea copilului în stăpânirea elementelor de limbaj plastic, în dezvoltarea spiritului de observație, în dezvoltarea imaginației și cu stimularea formelor de expresie potrivit disponibilităților de vârstă și de temperament.

Familiarizarea copiilor cu unele tehnici noi de lucru le mărește curiozitatea și imprimă activităților artistico-plastice un caracter atractiv și creativ. Cunoașterea limbajului și a tehnicilor de lucru de către copii duce la dezvoltarea creativității în realizarea ideilor în forme artistice variate.

Trebuie să avem în vedere că stimularea potențialului creativ presupune utilizarea unui sistem complex de modalități de acțiune socio-educatională (a unor strategii de influențare educațională pozitivă prin utilizarea unor procedee didactico-metodice concrete precum și a unui stil socio-relațional menit să contribuie la geneza acelei atmosfere sau a acelui climat propice afirmării libere, plenare a tuturor disponibilităților creative ale copiilor). Aceasta înseamnă, totodată, potențarea și declanșarea forțelor de acțiune și influență

formativă a tuturor factorilor de acțiune și influențare ce-și pot pune amprenta asupra afirmării și dezvoltării potențialului creativ al copilului.

La vârstele preșcolarității și a școlarității mici este oarecum impropriu să vorbim despre lucrările copiilor ca despre creații în adevăratul sens al cuvântului. Având în vedere activitatea amplă de redare prin diverse tehnici și cu materiale variate a universului interior, propriu fiecărui copil, efortul și frământările acestuia de a se depăși pe sine, se poate spune că prelucrează creator datele de care dispune, utilizând forma superioară a proceselor psihice – gândirea creatoare.

Succesul în formarea personalității umane este asigurat dacă educatorii au măiestria de a declanșa procesele creatoare, stimulându-le în mod egal la toate ariile curriculare. Astfel, actul educativ trebuie să se bazeze pe nevoia de activitate a copilului, de valorificare a experienței sale dobândite în școală sau în afara școlii, fiind generat de cunoașterea și recunoașterea resurselor copilului .

Copilul „nu trebuie alimentat cu informații, ci doar înzestrat cu capacitatea de a descoperi singur idei și soluții originale” (John Dewey)

Abordarea transdisciplinară a învățării, susținută și de teoria inteligențelor multiple, asigură trăinicia cunoștințelor teoretice, contribuie la îmbogățirea reprezentărilor, prin prelucrarea datelor, materialelor de care dispun, prin tehnici și procedee variate, făcând combinații la alegere, familiarizându-se cu medii profesionale, inițializându-se integrarea în acestea.

Motivația învățării prin aplicație e mult mai generoasă în cazul în care lucrările – produse proprii - fac subiectul expozițiilor periodice, temporare sau permanente din cadrul școlii ori în alte locații, unde pot fi apreciate de comunitatea locală: biserică, dispensar, primărie.

Astfel, în lucrarea cu titlul "Avem rădăcini în Europa" copiii au aplicat pe lemn de formă rotundă o pastă care le-a permis montarea de materiale naturale ori sintetice tridimensionale – pietricele, mușchi de copac, ciuperci, stegulețe.

Ea înmănunchează *cunoștințe de matematică*: forme geometrice, simetrie, modele repetitive, unități de măsură pentru lungime, *cunoștințe din geografie* – cunoașterea mediului: harta Europei – vecini, forme de relief, culori simbol pentru acestea - , corpul omenesc la

abilități practice : colaj cu materiale pentru redarea corpului persoanelor, *educație plastică* : combinații de culori, nuanțe - obținerea efectului de „apă adâncă”, *educație civică* : steagurile țărilor Uniunii Europene, *limba română*: cuvântul, propoziția ca element de comunicare, gradul de înțelegere a textelor studiate.

Asemenea aplicații se pot efectua pe tot parcursul anului școlar, antrenând copiii permanent în prelucrarea de date, în învățarea prin aplicare creatoare a cunoștințelor acumulate, pentru a le conferi adevărata trăinicie.

Obiceiuri și tradiții de Crăciun, da Paști, 1 și 8 Martie, 1 Iunie pot fi admirabil prelucrate și redată prin lucrări practice. Rezultatul activității se poate constitui în daruri pentru cei dragi, sau în expoziții ocazionale – temporare.

Contactul cu esteticul este benefic pentru copil în evoluția personalității sale, interacțiunea cu materialele, cooperarea cu ceilalți colegi în cadru nestresant, competiția, creează premisele favorabile încadrării copilului în mediul social, în realitățile vieții.

Concluzionând, se poate modela sufletul copilului numai dacă se vor organiza activitățile pe placul sufletului său, conform intereselor, nevoilor, capacităților sale și cu motivația potrivită..

Bibliografie:

Dewey, J. „*Copilul și curriculum*”, în”Treii scrieri despre educație, E.D.P. București, 1977

Dewey, J. „*Școala și societatea*” , în”Treii scrieri despre educație, E.D.P. București, 1977

Roșca, Alexandru, *Creativitatea*, Ed. Enciclopedică Română, București, 1972;

MICUL MODELIST

Prof.ing. Florentina VÂRTOSU- TOMA
Palatul Copiilor "Adrian Băran", Slatina

Inocentă și naivă, copilăria rămâne cea mai importantă perioadă din viața omului, însă semnificativă în dezvoltarea psihică a individului. Toate achizițiile cognitive, afective, psihomotorii dobândite în copilărie, dar și activitățile și acțiunile la care participă copilul în această mirifică perioadă, de aproximativ douăzeci de ani, converg și conlucrează alternativ la modelarea caracterului, la dezvoltarea personalității sale.

Succesele și eșecurile viitoare, din perioadele ulterioare ale tinereții, ale vârstelor adulte sau vârstelor de involuție, își au sorgintea în copilărie. Mediul familial în care evoluăm, modelele parentale, pe care avem tendința să le imită, dar și mediul educațional la care suntem supuși, își lasă semnificativ amprenta asupra personalității noastre.

Copilăria fiecărui copil, devine astfel o poveste, cu personaje familiale l-a început, cu acțiuni și obiective proprii, individuale, care au scopul de a-l maturiza pe copil, de a-l face să deprindă abilități de viață, de a-și găsi armonia și confortul în mediul social, exterior în care se desfășoară, de a-și găsi împlinirea cu sine însăși.

Printre activitățile preferate de școlarul mic, un loc de cinste îl ocupă lucrul manual, aducându-l la rangul de hobby pentru o semnificativă perioadă din copilărie, iar în unele cazuri, pentru tot restul vieții. Unii elevi preferă activitățile de abilități practice pentru simplu motiv că detensionează, generează relax, confort psihic după o perioadă de activitate psihică de concentrare forțată.

Abilitățile practice se moștenesc de obicei, dar se și pot forma, dobândi prin exersare. În fond, actul de creație presupune 1% inspirație și 99% transpirație, adică efort, muncă, perseverență.

Activitatea practică de a construi, modela obiecte bidimensionale și tridimensionale, generează elevului îndemânare, dezvoltă ingeniozitatea, trezește bucuria și satisfacția, mulțumirea reușitei. Modelând o bucată de hârtie, de lemn, lut sau material textil, prin diverse tehnici de lucru și utilizând diverse unelte și instrumente, elevul vede lucrarea ieșind din propriile-i mâini. Devine astfel, co-participant la propria-i formare și modelare de trasături

caracteriale: răbdare, atenție, precizie de lucru, motricitate fină, gândire critică, analitică. Implicat într-o activitate practică preferată, copilul își dezvoltă spiritul de observație, capacitatea creativă și inteligența. Cu cât activitatea practică este mai plăcută, cu atât emulația și satisfacția sunt mai mari.

Lucrul manual, activitățile de abilități practice au o influență pozitivă asupra modelării caracterului elevilor, fiind benefice și necesare, în primul rând, copiilor timizi, care capătă încredere în forțele proprii, care își ridică stima de sine și imaginea de sine, utilizându-și resursele interne proprii.

Toate proiectele de abilități practice, fie că sunt ele de croitorie, de tâmplărie, de ceramică, de pictură, de artă decorativă sau de modelism, de reparații mecanice sau electrice, cer și impun studierea experimentală a proprietăților materiei prime, care urmează a fi trecută printr-un proces tehnologic de prelucrare, în scopul obținerii unui produs. Fie că prelucurează o bucată de material textil pentru obținerea unei vele sau o bucată de lemn pentru definitivarea unei carene, elevul reușește să-și dezvolte spiritul critic și simțul realității. Prin activități practice, se combate verbalismul. Copilul tăcut în timpul lucrului, este profilul copilului echilibrat, inteligent.

Integrarea unei secvențe de abilități practice în cadrul în cadrul lecțiilor de transmitere de cunoștințe, în oricare domeniu, determină o stimulare a activității elevilor, o captare și menținere a interesului activ al elevilor pe tot parcursul activității.

Activitățile educative bazate pe manipularea abilităților practice ale elevilor sevesc foarte mult la dezvoltarea activă a capacității elevilor, deoarece *răspunde unor interese constante și puternice ale activității copilului.* (Kerchensteiner, citat de Ehm, în l'education nouvelle)

Micul modelist este profilul școlarului mic sau adolescentului creativ, îndemânat, atent la detalii, înzestrat cu meticulozitate și răbdare, capabil să realizeze proiecte de anvergură, pasinat de știință și tehnică, în special de unul dintre mijloacele de transport din domeniu auto, aero, feroviar sau naval.

"Să construiești mașina de pompieri sau o fregată militară prin tehnici de lucru combinate, utilizând instrumente de lucru și materiale diverse" – reprezintă un obiectiv psihomotor în educația tehnologică. Acest obiectiv include o *componentă cognitivă* deoarece o mașină de pompieri sau o fregată militară nu se pot realiza fără o schiță, un plan detaliat, în etape de lucru,

și de asemenea, o *componentă afectivă* deoarece la finalul lucrării copilul resimte o mare bucurie pentru că eforturile sale se văd concretizate.

Totalitatea tuturor deprinderilor, priceperilor și abilităților pe care copilul și le formează și pe care le poate utiliza, ca abilități de viață, în rezolvarea diverselor probleme și în desfășurarea unor activități, reprezintă, de fapt, latura instrumentală a personalității sale.

Dar latura instrumentală a personalității este strâns legată și influențată de latura relațional-valorică a personalității, adică acel sistem de atitudini formate care îl ajută pe individ să se poziționeze distinct față de diferite aspecte, probleme cu care se confruntă. Dacă latura relațional-valorică este bine structurată, există șanse mari să fie mai bine valorificată și latura instrumentală a personalității, fapt care se soldează cu efecte benefice în rezolvarea diverselor probleme.

Activitățile educative, formale și extrașcolare, care satisfac obiective educaționale din perspectiva celor trei dimensiuni: cognitive, afective și psihomotorii, au o influență frontală, eficientă în dezvoltarea unei personalități armonioase a copilului.

Bibliografie:

Frunză, Virgil *Teoria și Metodologia Curriculum-ului*, Editura Muntenia, Constanța 2003

Debesse, Maurice *Psihologia copilului de la naștere la adolescență*, E.D.P. București, 1970

STRATEGII DIDACTICE IN PROCESUL DE PREDARE

Prof. Mădălina Ecaterina PREDESCU
Colegiul Național Vocatinal *Nicolae Titulescu*, Slatina

Situațiile de instruire sunt complexe și presupun folosirea diferitelor metode și mijloace de învățământ și îmbinarea acestora, folosirea lor ca resurse independente, astfel încât să se valorifice din plin avantajele unora și să limiteze pe cât posibil dezavantajele altora.

Modul în care un cadru didactic selectează, îmbină și organizează cronologic ansamblul metodelor și mijloacelor cu scopul de a îndeplini cu succes obiectivele educaționale poartă numele de strategie didactică sau strategie a instruirii.

Strategia didactică reprezintă o ipoteză de lucru, un anumit mod de a gândi o situație de instruire, de organizare și planificare a resurselor învățării cu scopul de a valorifica valențele de care dispune pentru a atinge cu maxima eficiență obiectivele stabilite. Cuprinde un ansamblu de procedee prin care se realizează colaborarea dintre profesor și elev, relații propice între activitatea de predare și cea de învățare cu scopul de a realiza obiectivele educaționale propuse. Totul nu este doar un mod de lucru, ci cadrul didactic își pune amprenta personalității.

Conceptul de învățare prin cooperare este o strategie, un plan de acțiune, un construct elaborat ce vizează anumite finalități pentru realizarea cărora recurge la tipuri de activități care operațional îmbină, organizează, articulează, programează diverse metode, procedee, mijloace didactice, forme de organizare etc.

Strategia didactică a învățării prin cooperare este o modalitate de organizare a activității prin care se realizează schimburile interrelaționale între participanții la activitate prin procese interumane de cooperare și competiție constructivă (elev/i-elev/i, elev/i-profesor; elev/i-grup), stimulând activismul elevului în interacțiunea sa cu materialul de studiu, cu ceilalți, prin procese de acțiune și transformare a informației.

E o metodă, o tehnică ce îmbracă diverse forme, metoda fiind un element component semnificativ al strategiei.

Avantajele obiectivelor învățării prin cooperare sunt următoarele:

- Valorizează schimburile intelectuale și verbale, intensifică procesarea informației și mizează pe o logică a învățării care ține cont de opiniile celorlalți.

- Munca în echipă constituie un stimulent intelectual și declanșator al schimbului de opinii și de informații.
- Favorizează schimbul de idei și discuția, adică toate condițiile care contribuie la educarea spiritului critic, a obiectivității și a reflexiunii discursive.
- Analiza critică a soluțiilor emise dezvoltă capacitățile de autoevaluare a participanților.
- Încurajează la elevi o atitudine deschisă, bazată pe inițiative personale.
- Favorizează implicarea intensă a elevilor în rezolvarea sarcinilor de învățare
- Sociabilitatea, acomodarea în roluri diferite, deprinderi ale conduitei disciplinate, deprinderi organizatorice, inițiativă, formarea și stabilizarea unor trăsături de personalitate.
- Contribuie la rezolvarea conflictelor pe baza respectului mutual și conduce la formarea moralei autonome în opoziție cu morala heteronomă.

Reguli ce trebuie respectate atunci când se organizează învățarea pe echipe

- Elaborarea unui plan de lucru în care se trec: elementele importante de studiat, sarcinile fiecărui membru, subtemele, aplicațiile, locul de desfășurare etc.
- Explicațiile profesorului asupra importanței temei de studiu și a avantajelor muncii în grup pentru rezolvarea ei.
- Oferirea elevilor spre rezolvare a unei sarcini relevante din punct de vedere cognitiv și social.
- Optarea pentru un număr optim de membri în grup (4-5) și crearea unor echipe eterogene.
- Crearea posibilității membrilor echipei de a fi consiliați.
- Crearea unei atmosfere propice de lucru și a unui spațiu adecvat.
- Explicarea modului de evaluare a muncii colective și a fiecărui membru în parte.

Etaple învățării prin cooperare sunt:

- **O primă etapă** are în vedere constituirea grupului de lucru. Membrii grupului trebuie să aibă anumite calități: să fie toleranți față de părerile colegilor, să aibă optime abilități de comunicare, să nu fie egoiști, să acorde și să primească ajutor, etc.
- **A doua etapă** se concretizează atunci când participanții se confruntă cu situația de rezolvat și sunt stimulați să lucreze împreună pentru a o rezolva.

- **A treia etapă** este destinată reflecțiilor, incubației și tatonărilor.
- **A patra etapă** este rezervată dezbaterilor colective, când sunt confruntate ideile, sunt analizate erorile și punctele forte.
- **A cincea etapă** se referă la structurarea demersurilor către finalul dezbaterii cu obținerea concluziilor și cu soluționarea problemei.

Metoda **CADRANELOR**

Ca metodă, presupune extragerea esențialului dintr-un text analizat și aranjarea ideilor sub forma unui tabel cu patru cadrane, care se completează de către elevi după citirea textului și primirea indicațiilor:

- **I** – sunetele descrise de textul lecturat
- **II** – sentimentele pe care le-a avut elevul în timpul lecturii
- **III** – asemănările între ideile, textul și cunoștințele asemănătoare ale elevului
- **IV** – ideile morale pe care și le pot însuși elevii din textul analizat

Metoda **CIORCHINELE**

Variantă mai simplă a brainstorming-ului, care presupune identificarea unor legături logice între idei

- Utilizare: pentru reactualizare (la începutul unei lecții), sintetizare și sistematizare

Etape:

- Se notează un cuvânt/o temă în mijlocul tablei/colii de hrtie
- Elevii vor nota toate ideile, sintagmele sau cunoștințele în legătură cu cuvântul sau tema dată, trasând linii între elementul central și elementele adăugate.
- Elevii vor trasa linii și între toate ideile ce par a fi conectate
- Finalul activității este dat fie de epuizarea ideilor, fie de limita de timp acordată
- **Reguli:** (Al. Dumitru)
- Scrieți tot ce vă trece prin minte referitor la elementul central dat
- Nu judecați ideile produse, ci numai notațiile
- Se urmărește epuizarea tuturor ideilor
- A nu se limita nici numărul ideilor, nici fluxul legăturilor dintre acestea

Metoda **TURUL GALERIEI**

Este prin excelență o metodă de învățare prin cooperare ce promovează spiritul critic și învățarea eficientă.

Numele provine din specificul metodei în care soluțiile/produsele minților elevilor reuniți în grupuri sunt expuse ca într-o galerie de artă, urmând ca ele să fie evaluate de toți elevii clasei.

Demers:

- După ce au fost organizați în grupuri de 4-5, elevii primesc spre rezolvare o sarcină/problemă, care se pretează la mai multe căi de abordare/rezolvare.
- Produsul muncii fiecărui grup se concretizează într-o imagine, schemă, diagramă, inventar de idei, exprimate grafic pe o coală de hârtie sau un carton, realizându-se ceea ce se numește un poster.
- Posterele se expun pe pereții sălii de clasă, ca într-o expoziție.
- Sub îndrumarea profesorului, grupurile trec pe la fiecare poster pentru a examina soluțiile propuse, pentru a face comentarii, observații, propuneri.
- La sfârșit, fiecare grup revine la propriul poster, analizează comentariile.

Metoda **MAI MULTE CAPETE LA UN LOC**

- Constituirea grupurilor de 3-4 elevi
- Atribuirea unui număr fiecărui membru al grupului;
- Enunțarea unei întrebări sau prezentarea unei probleme;
- Formularea în mod individual a unui răspuns sau identificarea unei soluții;
- Se discută în grup răspunsul fiecăruia și se formulează un răspuns al grupului; profesorul spune un număr, iar elevul care posedă acel număr va prezenta clasei soluția/discuțiile din grupul său;.

Sugestii

metodice:

- Se scriu pe tablă sau pe hârtie toate opiniile grupurilor și apoi se dezbate cu toată clasa.
- Se evidențiază cu elevii asemănările și deosebirile dintre opinii și elevii vor fi lăsați să opteze pentru opinia care este susținută de cele mai solide argumente.

Bibliografie:

1. Andrei Barna, *Curs de pedagogie*, Editura Logos, Galati, 2001.
2. Marin Stoica, *Pedagogie si psihologie*, Editura gheorghe Alexandru, Craiova, 2002
3. Ioan Nicola, *tratat de pedagogia scolara*, EDP. Bucuresti, 1996
4. E.Paun, *Noi dezvoltari in campul metodelor euristice, de predare-invatare*, „Revista de pedagogie”, nr 2/1991

METODE MODERNE. METODA BRAINSTORMING

Prof. Înv. Florentina Cristina FOTA
Liceul cu Program Sportiv *Petrache Trișcu*, Craiova

Metoda este un drum sau o cale de urmat în activitatea comună a educatorului și educaților, pentru îndeplinirea scopurilor învățământului, adică pentru informarea educaților. Nu este singura definiție care s-ar putea propune, ci una dintre cele care își justifică valabilitatea prin aspectele esențiale pe care le precizează, adică: ce conținut logic exprimă (un mod de lucru sau o cale de urmat); cine o utilizează (în cazul nostru, educatorul și educații); în ce activitate (în procesul de învățământ); cu ce scop (cu scopul informării și modelării sub aspect uman a educaților).

Metodele se clasifică în:

A) Metode de predare-asimilare sau metode de instruire:

A.1. Tradiționale: expunerea didactică, conversația euristică, demonstrația, observarea, lucrul cu manualul, exercițiul.

A.2. De dată mai recentă: algoritmizarea, modelarea, problematizarea, instruirea programată, studiul de caz, metodele de simulare (jocurile, învățarea pe simulator), după unii autori și învățarea prin descoperire.

A.3. Metode de ultimă generație, alcătuind o listă foarte extinsă și având denumiri generice sugestive, respectiv: interactive, de cooperare, participative de grup. Aceste titulaturi generice se nuanțează la rândul lor, în cele mai diverse nume individualizate: brainstorming, Phillips 6-6, brainwritting 6-3-5, cubul, mozaicul, metoda acvariului sau metoda interacțiunii observate, metoda SINELG - sistemul interactiv de notare pentru eficientizarea lecturii și gândirii-, jocurile de „spargere a gheții”, controversa academică, discuția panel, diagrama Venn, jocul de rol, turul galeriei, copacul cu erori, metoda pălăriilor gânditoare sau jocul strategiilor de gândire, sinectica, metoda piramidei, floarea de lotus.

B) Metode de evaluare:

B.1. De verificare:

1. Tradiționale: verificarea orală curentă, verificarea scrisă curentă, verificarea practică curentă, verificarea periodică, verificarea cu caracter global, fie formă scrisă, fie orală, fie practică.

2. De dată mai recentă: verificarea la sfârșit de capitol (scrisă sau orală), verificarea prin teste docimologice (curente sau periodice).

B.2. De apreciere:

1. Aprecieri verbală
2. Aprecieri prin notă.

Ne vom opri la **metoda brainstorming**, fiind foarte frecvent invocată, considerându-se că are posibilități reale de a fi translată din sfera creativității expresive în procesul didactic. Numele îi provine din cuvintele englezești *brain* (creier) și *storming* (furtună), ceea ce în spiritul limbii române, conduce la echivalentul *asalt de idei*. Dată fiind amânarea evaluării calității ideilor emise, este adesea identificată drept „metoda marelui Da” – *The Big Yes* (Osborn, 1983). În activitățile dedicate dezvoltării creativității, brainstormingul are următoarele etape:

1. *Într-un prim moment*, se prezintă grupului de exersare (alcătuit din 2 până la 12 membri) o problemă de rezolvat (să zicem: cum să fie diminuate efectele sărăciei într-o localitate dată). Odată cu aceasta, grupului i se fac cunoscute cele două principii – a) cantitatea este cea care determină calitatea soluțiilor; b) evaluarea soluțiilor se va face „amânat”, deci în altă etapă decât cea de emiteri a lor de către membrii grupului – și cele 4 reguli :

- Suspendarea criticii și autocriticii pe toată durata propunerii soluțiilor;
- Imaginația să fie absolut liberă, chiar dacă ar ajunge la unele soluții absurde;
- Debitul de idei să fie cât mai mare cu putință;
- Pentru formularea propriilor idei, ne putem servi chiar și de ideile altora din grup, care să fie respectate strict în etapa emiterii soluțiilor.

2. *Etapă formulării soluțiilor*. Este cea care, de-a lungul a 15 până la 45 de minute, grupul se concentrează să emită cât mai multe idei (de pildă, într-o oră, chiar și 200 de idei). Dacă în acest timp ideea stagnează, animatorul grupului trebuie să o stimuleze, iar, dacă unii membri ai grupului se manifestă critic, să-i atenționeze că încalcă regula. Toate ideile sunt înregistrate de către secretarul grupului, astfel că toți membrii să ia cunoștință de ele.

3. *Etapa de așteptare* (amânare), în timpul căreia mai pot fi formulate și transcrise eventuale alte idei, este menită și ordonării soluțiilor, pe lângă reflecția juriului de experți asupra lor.

4. *Etapa evaluării critice*, concepută după intervalul de amânare, este cea în care juriul decide asupra calității ideilor propuse. Pe de altă parte, vor fi selecționate ideile valabile sau aplicabile imediat, iar, în altă categorie, cele cu șanse de a fi acceptate în viitor; o a treia categorie este a ideilor năstrușnice și fără șanse de aplicabilitate. Procentul mulțumitor al ideilor valabile trebuie să fie aproximativ 15-20% din variantele formulate.

Se înțelege că aplicarea acestei metode în procesul didactic presupune, pe de o parte, avantaje, constând în activizarea elevilor și cultivarea spiritului lor creativ, dar, pe de alta, un serios efort de adaptare a metodei la posibilitățile elevilor și la circumstanțele specifice învățării școlare. Așadar, nu mai pot fi incluse în demers toate componentele și canoanele menționate, ci doar schema generală a metodei și „spiritul” ei.

Punerea în aplicare a brainstormingului se poate încerca în fiecare dintre cele trei etape ale promovării gândirii critice, la unele materii mai frecvent (de exemplu, materiile care presupun interpretare sau, în general, cele umaniste), la altele mai puțin (cele exacte, dată fiind rigoarea lor, care, de regulă, ne constrânge să mergem direct și numai la un singur adevăr), fără însă ca aceasta să fie singura posibilitate (să luăm exemplu în care o problemă matematică presupune mai multe căi posibile de rezolvare, pe care elevii le-ar putea descoperii pe baza a ceea ce știu deja).

Pentru ai spori atractivitatea, dar și în scopul de a-i învăța pe elevi să-și asume contribuția la activitatea comună de evocare sau realizare a sensului, este practică adesea varianta brainstorming cu carduri. În utilizarea sa se respectă aceleași principii de lucru, în plus apărând mijlocul utilizat (cardul) și nuanța pretinsă ca atare de procedeu. Astfel, atunci când emite o idee, elevul o scrie pe un cartonaș sau pe un post-it și îl poziționează pe o listă a ideilor. Cu astfel de înregistrare a ideilor, devine mai facilă ordonarea acestora – transparent, imediat după sesiunea de emiterie a lor – putând fi rapid categorizate, cu participarea și argumentele cât mai multor elevi. Ce rămâne drept caracteristică esențială este faptul că brainstormingul le oferă oportunitatea de a se exprima liber , fără inhibiții sau ezitări și devine eficient ca tehnică de exersare a capacităților imaginativ creative.

Bibliografie:

Cerghit, I., *Metode de învățământ*, EDP, București, 2005;

Cucoș, C., *Psihopedagogie*, Ed. Polirom, Iași, 2009;

ROLUL EDUCAȚIEI FORMALE ȘI NONFORMALE ÎN DEZVOLTAREA PERSONALITĂȚII COPIILOR

Prof. Tatiana GRECU

Colegiul Tehnic *General Gheorghe Magheru*, Tîrgu Jiu

Obiectivată în cele trei ipostaze – formală, nonformală și informală -, educația este chemată, poate mai mult ca niciodată, să formeze personalități ușor adaptabile la nou, creative și responsabile.

Educația formală este generalizată și se centrează pe performanțe înscrise în programe care lasă puțin loc imprevizibilului, predispunând către rutină și monotonie.

Educația nonformală cuprinde totalitatea influențelor educative ce se derulează în afara clasei sau prin intermediul unor activități opționale sau facultative. Sunt incluse în această sferă și unele emisiuni ale radioului și televiziunii, gândite și difuzate special pentru elevi și realizate competent de către specialiști în domeniul educației.

Educația informală include totalitatea influențelor neintenționate, eterogene, difuze, care nu sunt selectate, organizate și prelucrate din punct de vedere pedagogic. Importante pentru educația informală sunt încercările și trăirile existențiale care, cumulate și selectate, pot încuraja raporturi noi față de realitatea înconjurătoare.

Fiecare dintre cele trei forme de educație are obiective, conținuturi și o metodologie proprie. Acțiunea lor se desfășoară simultan în cadrul aceleiași realități, mediul social. Este evident că, în viitor, ponderea educației nonformale și a celei informale va crește, însă nu până la anularea activității școlare; școala va rămâne instituția centrală de educație.

Integrarea în sistem a formelor educației este una dintre preocupările actuale de articulare a lor. Educația nu se mai poate reduce la instruirea de tip școlar, formal, și instituțiile de învățământ ar pierde dacă s-ar izola de contextul cultural-educativ sau dacă nu s-ar angaja în lupta pentru impunerea valorilor purtătoare de viitor și pentru contracararea unor influențe sau orientări dăunătoare.

În ceea ce privește modalitățile de integrare, literatura pedagogică propune unele soluții: lecții tematice generale, lecții de deschidere spre informația obținută în cadrul nonformal și informal, lecții în echipe de profesori de diferite specialități, lecții de educație pe teme

extrașcolare actuale, ore de sinteze periodice pe teme din problematica lumii actuale, completarea învățării în clasă cu cea independentă, activități în cercuri de elevi și în grupuri mici, activități ca răspuns la interese manifestate, introducerea de discipline opționale actuale în planul de învățământ, deschiderea manualelor către informații suplimentare, includerea în evaluare și a raportării critice la influențele extrașcolare, abordarea interdisciplinară, atragerea comunității în parteneriatul educațional, etc. .

Încercările de articulare sau de integrare a diferitelor tipuri de activități sau de experiențe se fac atât din interiorul sistemelor educative, cât și din exteriorul acestora.

În perspectivă sistemică, toate cele trei forme ale educației au câte ceva specific de îndeplinit:

- educația formală oferă: introducerea elevului în munca intelectuală organizată, posibilitatea de a formaliza cunoștințele, recunoașterea achizițiilor individuale, concretizarea acestora în acțiuni sociale;
- educația nonformală răspunde adecvat la necesitățile concrete de acțiune, ajută abstractizarea prin extragerea cunoștințelor din practică, facilitează contactul cu cunoștințe potrivit nevoilor educaților, echilibrează funcția de predare;
- educația informală furnizează o sensibilizare la contactul cu mediul ambiant, declanșarea unui interes de cunoaștere, elaborarea unei cercetări personale fără prescripții,elaborarea unui proiect personal, gestionarea autoinstruirii.

Integrarea celor trei modalități este cerută de: nevoia de a răspunde la situații complexe, conștientizarea unor situații noi sau a unor nevoi individuale și colective, ameliorarea formării educatorilor, facilitarea autonomizării educaților, coordonarea diferitelor subteme care au în vedere educația.

Cele trei forme se sprijină, se condiționează în eficientizarea educației, dar educația formală ocupă totuși un loc privilegiat pentru că pune bazele dezvoltării organizate a personalității; celelalte forme au acțiune mai evidentă când educatul trece către autoeducație, autoformare, autoinstruire. Cele trei forme de educație trebuie privite mai degrabă ca moduri de învățare, din perspectiva educației permanente. De aceea cadrul formal trebuie să furnizeze ocazii pentru valorificarea informațiilor achiziționate în afara lui, chiar integrând o parte din conținuturi. Cealaltă parte a educației nonformale, informale, trebuie să răspundă diversității de

nevoi, interese, aspirații ale indivizilor, să conducă la formarea unei viziuni despre lume, să asigure coerența actului educațional.

Bibliografie:

1. Joița Elena, V. Ilie, M. Vlad, E. Frăsineanu, *Pedagogie și elemente de psihologie școlară*, Editura Arves, 2003
2. Cucoș, C., *Pedagogie*, Editura Polirom, Iași, 2006
3. Ionescu, M., Radu I., *Didactica modernă*, Editura Dacia, Cluj Napoca, 1995

EDUCAȚIE FORMALĂ ȘI NONFORMALĂ

Prof. Mihaela BERINDEIE
Liceul Cu Program Sportiv *Petrache Trișcu*, Craiova

„A crește un copil este un lucru riscant; căci reușita depinde de multă trudă și grijă, iar nereușita întrece orice altă durere”. (Democrit)

Tot ceea ce știm, credem și gândim despre copil se reflectă în tot ceea ce facem pentru el. Pentru a-l ajuta să crească și să se dezvolte la nivelul întregului potențial de care dispune, trebuie să ne apropiem mai mult de el și să îl înțelegem mai bine.

Nu există rețete în educație, există experiență, idei, teorii bazate pe cercetări noi, practici confirmate care în timp și-au demonstrat eficiența, valori, principii, reguli.

Succesul educației se bazează pe adaptarea demersului educațional la nevoile individuale ale fiecărui copil. Toți copiii cresc și se dezvoltă parcurgând aceleași etape, dar îi deosebește ritmul în care dezvoltarea lor se petrece. Dezvoltarea se realizează pe mai multe domenii: fizic, intelectual, social, emoțional, toate fiind strâns legate între ele și influențându-se reciproc! Un copil la un moment dat poate înregistra salturi mai mari în dezvoltare într-un anumit domeniu decât alt copil. Dar ulterior poate avea perioade de stagnare. Astfel că, a face comparații între copii pentru a-i evalua, nu este indicat. Progresele copiilor trebuie privite individual, pentru că ele se petrec în ritmul lor propriu. Important este să nu neglijăm niciun domeniu de dezvoltare, pentru că toate influențează dezvoltarea globală a copilului.

Educați este un fenomen care a apărut odată cu societatea umană și care a suferit pe parcursul dezvoltării societății o serie de modificări. De la acțiunea empirică de pregătirea tinerei generații pentru viața socială și până la acțiunea fundamentată din epoca modernă, educația a parcurs un drum lung devenind o știință autentică, cu legități și statut propriu. În paralel cu evoluția conceptualizării educației s-au impus la nivel conceptual, strategic și acțional termeni noi legați de diversificarea surselor influențelor educaționale.

EDUCAȚIA FORMALĂ

Transformările petrecute de-a lungul timpului din planul vieții economico-sociale au avut influențe majore în cadrul educației în genere și educației formale, în particular. Conform lui Philip Coombs educația formală este “sistemul educațional structurat ierarhic și gradat

cronologic, pornind de la școala primară și până la universitate, care include, în plus față de studiile academice, o varietate de programe de specializare și instituții de pregătire profesională și tehnică cu activitate "full-time". Termenul „educația formală” își are originea în latinescul "formalis" care înseamnă "organizat", "oficial". În acest sens, educația formală reprezintă educația oficială. Astfel, ea cuprinde totalitatea activităților și a acțiunilor pedagogice desfășurate și proiectate instituțional (în grădinițe, școli, licee, universități, centre de perfecționare), în cadrul sistemului de învățământ, în mod planificat și organizat pe niveluri și ani de studii, având finalități educative bine determinate. Ea se realizează "în cadrul unui proces de instruire realizat cu rigurozitate, în timp și spațiu: planuri, programe, manuale, cursuri, materiale de învățare." De la Roma și Grecia Antică la Evul Mediu și până în prezentul caracterizat de o atmosferă de libertate totală (cel puțin aparent) în gândire, în educația copiilor școala a avut și are un rol esențial. Etimologic, termenul de școală își are originea în grecescul „skhole”, cu sensul de răgaz, pauză, timp petrecut de vechii greci în agora (piață civică a orașului), pentru a schimba informații, vești, anunțuri, dar și loc în care tinerii și copiii se adunau pentru a primi o instrucție sistematică. Școlile au apărut ca o consecință a creșterii complexității organizării sociale.

Educația formală este explicată pe baza unor obiective clar definite, iar procesul educațional se caracterizează prin intensitate, concentrare și continuitate. Țelul acestui tip de educație este de a informa elevii prin cunoștințe noi, familiarizarea cu tehnici educative, care le va da indivizilor o anumită independență educativă. Dezideratele majore ale educației formale cuprind asimilarea sistematică și organizată a cunoștințelor din diferite domenii de interes cultural-științific, practic și tehnologic și folosirea acestora în vederea dezvoltării personale și a inserției optime în viața activă a societății, prin formarea și stimularea capacităților intelectuale și aptitudinale, a priceperilor și deprinderilor, a atitudinilor și convingerilor. Totodată se urmărește inzestrarea individului cu metode și tehnici de muncă intelectuală și dezvoltarea pe cât posibil a inteligenței sociale și emoționale.

Educația formală, formalizată sau instituționalizată, este o educație în care rolurile de profesor și elev sunt bine definite și în care o latură acceptă responsabilitatea celeilalte; educația primită în școală, opusă celei acumulate independent sau în timpul serviciului. Educația sistematică ce se continuă în general în instituții școlare, făcând parte din sistemul educativ. Educație instituționalizată, structurată în mod ierarhic, gradată cronologic, organizată și condusă de la centru Aceasta urmărește să realizeze dezvoltarea capacităților intelectuale și angajarea sau

participarea afectiv-emoțională a educatului. Educația școlară reprezintă o perioadă de activitate intensivă, urmărind cu precădere formarea persoanei. Educația formală durează 15 – 20 de ani și că ea nu reprezintă mai mult decât o introducere în sfera culturii și a pregătirii inițiale pentru educația permanentă, care se va extinde de-a lungul vieții. Ea se adresează în primul rând copilului, persoana aflată în dezvoltare, la care învățarea trebuie să alterneze cu perioade de repaus sau vacanțe. Însușirea sistematică a cunoștințelor angajează într-un plan mai larg autoritatea școlii și pe specialiștii care concep și conduc procesul de educație. Realizarea educației în mod competent presupune întotdeauna prezența și acțiunea unui personal anume pregătit, personalul didactic. Acesta este alcătuit din specialiști pe domenii, capabili de a realiza corelațiile necesare unei formări a elevilor în perspectiva finalităților educației.

O caracteristică importantă a educației formale o constituie acțiunea de evaluare care este administrată în forme, moduri și etape anume stabilite pentru a facilita reușita școlară, succesul formării elevilor. Evaluarea în cadrul educației formale revine fiecărui cadru didactic, în timp ce evaluarea practică în cadrul educației nonformale și mai ales în cadrul celei informale cade automat în sarcina celui care învață, uneori pe calea unui contact brutal, sau confirmarea de către realitate a acțiunilor sale, a calității cunoștințelor sale sau a gesticii sale profesionale. Avantajele principale ale educației formale sunt reprezentate de posibilitatea realizării unei evaluări individualizate de tip formativ și dezvoltarea sistematică a deprinderilor de muncă intelectuală ale celui care se educă. "Evaluarea în cadrul educației formale revine cu deosebire fiecărui cadru didactic și instituției în ansamblu" (Cozma, 1988, pag.79). Dezavantajele: centrarea excesivă pe realizarea competențelor prevăzută de programa școlară și restrângerea libertății de acțiune a elevilor , fapt ce poate conduce la apariția dezinteresului, plictiselii sau monotoniei (Constantin Cucoș, 1996, pag.35).

EDUCAȚIA NONFORMALĂ

Educația non-formală cuprinde totalitatea influențelor educative ce se derulează în afara clasei (activități extra, para și perișcolare) sau prin intermediul unor activități opționale sau facultative. Acțiunile incluse în acest perimetru se caracterizează printr-o mare flexibilitate și vin în întâmpinarea intereselor variate individuale ale elevilor, cu efecte formative (Cozma, 1998, pag.50). Această educație a existat dintotdeauna, ceea ce este nou astăzi în legătură cu această manieră de a educa rezida în organizarea ei planificată. În unele situații, educația non-formală

poate fi o cale de ajutor pentru cei care au șanse mai mici de a accede la o școlarizare normală: săraci, izolați, locuitori din zonele retrase, analfabeți, tineri în derivă, persoane cu nevoi speciale (Lansheere, 1992, pag.566).

Educația nonformală este definită astfel:

- educația primită în afara școlii sau în afara anilor afectați prin statutul școlarității; („Dicționarul internațional al educației”)
- educația care are loc în afara școlii :de exemplu, prin influența mediului familial, al grupurilor de prieteni și al mediului de viață; (Terry G. Page et al., 1977);
- educația urmărită în afara sistemului școlar, într-o manieră regulată sau intermitentă; educația nonformală poate fi considerată ca un ansamblu de mijloace extrașcolare de a dobândi cunoștințele generale sau calificări profesionale; („Terminologia învățământului tehnic și profesional, 1978);
- orice activitate educativă structurată într-un cadru nonșcolar;(diferite organizații ale tinerilor, cluburi, asociații dicerse, ONG-uri etc.) („Vocabularul educației”, 1979);
- orice activitate organizată în mod sistematic, creată în afara sistemului formal și care oferă tipuri selectate de învățare a subgrupelor specifice populației- atât copii, cât și adulți; (Coombs și Ahmed, 1974);
- o realitate educațională mai puțin formalizată sau neformalizată, dar întotdeauna cu efecte formative; (C. Moise, T. Cozma);
- reprezintă ansamblul acțiunilor pedagogice proiectate și realizate într-un cadru instituționalizat extradidactic constituit ca "o punte între cunoștințele asimilate la lecții și informațiile acumulate nonformal;(Văideanu, George).

Acțiunile educative, care sunt plasate în cadrul acestui tip de educație, sunt flexibile, și vin în întâmpinarea diferitelor grupuri sociale, particular pentru fiecare persoană. Este caracterizată prin: - răspunderea concretă la cerințele fixate; - permite momente de abstractizare, prin extragerea de cunoștințe din viața practică; - scoate din educație, funcția de predare, lăsând loc funcției de învățare; - elevii sunt implicați în proiectarea, organizarea și desfășurarea acestor activități; -are caracter facultativ sau opțional; - nu se pun note, nu se face o evaluare riguroasă; - permite punerea în valoare a aptitudinilor și intereselor copiilor și tinerilor. Educația non-formală datorită caracterului său mai puțin formalizat, prezintă avantajul unui spațiu instructiv-

formativ mult mai flexibil decât cel strict școlar, oferind astfel individului o mai mare libertate de acțiune, și permițând celor care se instruiesc atât o mai bună selectare a informațiilor și cunoștințelor cât și o mai bună personalizare a modului de valorificare efectivă a acestora. Dezavantajul major al educației non-formale este determinat de absența unor demersuri evaluative sistematice, fapt ce în absența unei autoevaluări riguroase și obiective poate conduce la serioase rămânări în urma beneficiarelor acestor forme de educație. Un alt posibil dezavantaj al educației non-formale este riscul apariției, datorită plasării sale în contextul extrașcolar, mai puțin rigid și formalizat, a unor abordări și implicări superficiale în activitate a participanților la acest tip de realizare a instrucției și educației. Din acest motiv se recomandă o alternanță judicioasă și o îmbinare optimă a educației non-formale cu cea formală, în fapt prima urmărind exemplificarea, aprofundarea și exersarea cunoștințelor oferite de către cea de-a doua.

Între cele două tipuri de educație există relații de interdependență și întrepătrundere. Astfel educația formală are de câștigat dacă reușește să integreze creator multe din influențele specifice educației nonformale.

Bibliografie:

1. *Ghidul de bune practici pentru educația timpurie a copiilor de la 3 la 6/7 ani*, realizat în cadrul Proiectului pentru Educație Timpurie Incluzivă, din cadrul Programului de Incluziune Socială cofinanțat de Guvernul României și Banca Mondială.
2. Educația religioasă. *Conținut și forme de realizare*, Editura Didactică și Pedagogică București, 1996
3. Bunesu, G. , Alecu, G. , Badea, D. , *Educația părinților, Strategii și programe*, E.D.P., București, 1997
4. <http://documents.tips/documents/prezentare-educatia-formala-non-formala-si-informalaappt.html>

EXEMPE DE ACTIVITĂȚI LA CLASĂ/GRUPĂ DE EDUCAȚIE FORMALĂ, INFORMALĂ, NONFORMALĂ

Prof. Ana-Maria VLAD

Școala Gimnazială Vasile Alecsandri, Vaslui

Accepția modernă a curriculumului este cea de *proiect pedagogic*, deci un **sens larg**: nu numai conținuturile instructiv-educative din programele școlare și universitare, planurile de învățământ, programele școlare și universitare, ariile de studiu, ariile tematice, subiectele punctuale etc.), ci și sistemul de experiențe de învățare și formare, directe sau indirecte ale elevilor și studenților, experiențe ce corespund educației formale, neformale și informale.

Educația se obiectivează în trei **forme**: educația formală, nonformală și informală.

Educația formală include ansamblul acțiunilor intenționat educative, organizate și realizate în mod planificat, sistematic în cadrul instituțiilor școlare și universitare, prin intermediul sistemului de învățământ, structurat și ierarhizat în trepte școlare și ani de studii.

Educația nonformală include ansamblul acțiunilor instructiv-educative structurate și organizate într-un cadru instituționalizat, dar în afara sistemului de învățământ. Educația nonformală integrează două tipuri de activități: parașcolare (de perfecționare, reciclare, etc.) și perișcolare (vizite, excursii, cercuri științifice, etc.). Educația nonformală cuprinde orice activitate educațională, intenționată și sistematică, desfășurată de obicei în afara școlii tradiționale.

Educația informală se referă la totalitatea informațiilor neintenționate, difuze, eterogene, voluminoase – sub aspect cantitativ – cu care este confruntat individul în practica de toate zilele și care nu sunt selectate, prelucrate din punct de vedere pedagogic. Educația informală se referă la experiențele zilnice ce nu sunt planificate sau organizate și conduc către o învățare informală: lecții organizate interdisciplinar cu echipe de profesori, pregătite în legătură cu informații dobândite de elevi în cadrul informal; activități educative care valorifică informațiile de tip nonformal și informal (ore de dirigenție, ore de consiliere și orientare); utilizarea la clasă a metodelor de învățare independentă; activități extradidactice și/sau extrașcolare (cercuri științifice, excursii didactice).

Integrarea sau articularea celor trei forme ale educației poate asigura creșterea potențialului pedagogic al activităților de formare și dezvoltare a personalității în spațiu didactic și extradidactic.

Ca activități folosite grupă putem menționa educația ecologică. Acest tip de educație se realizează:

- formal prin activități instructiv-educative proiectate în grădiniță în cadrul domeniului știință (DȘ), la domeniul Om și Societate (DOS) și în cadrul domeniului Limbă și Comunicare (DLC).
- nonformal prin activități extracurriculare: excursii, drumeții, cercur științifice.
- informală în cadrul grupului de prieteni, pe stradă, în familie.

Educația nonformală este o parte a discursului internațional în domeniul politici educaționale de la finalul anilor 60 și începutul anilor 70. Fundamentat pe o definiție prin exclusiune, raportată la ceea ce este în mod tradițional considerat „educație formală”, conceptul de educație nonformală a început să fie utilizat cu scopul de a face o distincție între oferta guvernamentală, considerată *educație pentru toți* prin intermediul sistemului școlar, și cea nonguvernamentală, adresată unui segment limitat de populație, în acord cu interesele și nevoile acestuia (**Graham-Brown**, 1991).

Din perspectiva de valorificare a elevilor

Este de dorit ca profesorii să arate interes față de preocupările elevilor din afara cadrului educațional formal și să găsească modalități și căi de valorificare a acestora. Așadar, aceștia vor fi stimulați să aducă, în procesul învățării formale, propriile experiențe de învățare acumulate în comunitatea mică a familiei, a prietenilor, a unui grup care împărtășește hobby-uri sau interese comune.

Din perspectiva de valorificare a profesorilor

Aceștia ar trebui să știe cum să valorifice diversele experiențe de învățare ale elevilor provenite din educația nonformală sau informală, așadar profesorii ar trebui să găsească căi de a-și valorifica propriile experiențe de învățare din afara învățării formale, pentru a dinamiza și a eficientiza procesele didactice pe care le construiesc.

În procesul de predare-învățare:

- Elevii sunt solicitați, la începutul studierii unei teme noi, să împărtășească colegilor ceea ce știu în legătură cu tema respectivă, cum și de unde au aflat despre un autor, un eveniment istoric, o zonă geografică, un experiment științific ;
- Elevii sunt solicitați să relateze propriile experiențe de învățare nonformale sau informale care sunt asociate cu noile achiziții (ce au observat în ce filme sau cărți văzute sau citite de ei au aflat ceva nou despre tema abordată etc.) pe parcursul abordării unei teme
- Elevii sunt încurajați să demonstreze, prin achiziții dobândite prin educația nonformală sau informală (din diverse domenii: muzică, sport, creații literare, creații plastice, filme etc.), să facă asocieri între ceea ce știu / știu să facă și ceea ce tocmai au învățat, să nuanțeze cunoașterea unei teme, apelnd la experiențele lor de învățare, altele dect cele provenite din educația formală;
- Elevii sunt încurajați să ofere exemple de învățare provenite din familie sau din cercul de prieteni, relevante pentru înțelegerea profundă a temei abordate în clasă;
- Elevii sunt încurajați de profesor să reflecteze asupra modului în care valorifică noile cunoștințe, deprinderi, atitudini, interiorizate în activitățile lor cotidiene în cadrul educației formale.

Efecte scontate: elevii se simt valorizați, învață să comunice cu ceilalți, capătă încredere în ei, au șansa de a învăța în mod autentic și profund, din mai multe perspective despre o temă, de a interioriza diverse experiențe de învățare și de a-și clarifica propriile valori și atitudini față de cunoaștere, interiorizează un continuum între ceea ce învață la școală și ceea ce învață în alte contexte, nonformale sau informale.

Practica obiectivată a profesorilor:

- Împărtășirea unor experiențe proprii de învățare referitoare la tema abordată (dificultăți / satisfacții/ surse de informare/ modalități de dezvoltare a unor deprinderi sau ocazii de interiorizare a unor atitudini);
- Relatarea unor experiențe de învățare care au legătură cu tema studiată despre care au aflat din diverse surse (lecturi, filme etc.) sau pe care le-au aflat de la prieteni, membri ai familiei;

- Introducerea, în procesul de predare-învățare, a unor achiziții dobândite prin educația nonformală sau informală (cursuri de formare în specialitate sau în didactica specialității, cunoașterea unei limbi străine, abilități de lucru cu calculatorul, lectura unor cărți, pasiunea pentru muzică sau pentru natură etc.);
- Împărtășirea unor experiențe de învățare proprii, din care să rezulte o anumită atitudine față de cunoaștere și un stil de lucru intelectual.

Efecte scontate: crearea unui climat stimulatîv pentru elevi, satisfacția de a-și folosi întregul potențial cognitiv și metacognitiv în procesul didactic.

În *observatoarele locale pentru educația nonformală / informală*, precum și în formularea standardelor de calitate ar trebui să fie inclusă valorizarea, la nivelul comunității didactice, a achizițiilor dobândite de profesori și a preocupărilor acestora pentru educația continuă. Aceasta ar presupune și o apreciere globală a pregătirii profesorilor, nu doar pregătirea în specialitate: un portofoliu profesional cuprinzînd toate achizițiile care-l ajută pe profesor să fie mai eficient în activitatea sa didactică .

Complementarizarea educației formale cu cea nonformală prin inițierea de activități educative interdisciplinare diverse este considerată un mod de acțiune care conduce la creșterea calității în educație.

Bibliografie:

1. Cerghit, Ioan (coord.) – *Metode de învățămînt*, EDP, București, 1976 ;
2. Nicola, Grigore : *Stimularea creativității elevilor în procesul de învățămînt*, E. D. P. București, 1981;
3. Popescu-Neveanu, Paul și colaboratorii : *Psihologie*, E. D. P. București, 1993;
4. Radu, Ion; Ionescu, Miron – *Experiență didactică și creativitate*, Ed. Dacia, Cluj-Napoca, 1987;

EDUCAȚIA FORMALĂ ȘI NONFORMALĂ

Prof. Mihaela NEGREA
Liceul Teoretic *Henri Coandă*, Craiova

Educația formală

Se referă la totalitatea influențelor intenționate și sistematice, elaborate în cadrul unor instituții specializate (școală, universitate), în vederea formării personalității umane. Educația și instruirea sunt explicate în virtutea unor obiective clar formulate, iar procesul se caracterizează prin intensitate, concentrare a informațiilor și continuitate. Scopul acestui tip de educație îl constituie introducerea progresivă a elevilor în marile paradigme ale cunoașterii și instrumentalizarea lor cu tehnici culturale care le vor asigura o anumită autonomie educativă. Pregătirea este elaborată în mod conștient și eșalonat, fiind asigurată de un corp de specialiști pregătiți anume în acest sens. Informațiile primite sunt cu grijă selectate și structurate, caracterizându-se prin densitate și rigurozitate științifică. Educația formală permite o asimilare sistematizată a cunoștințelor și facilitează dezvoltarea unor capacități, aptitudini și atitudini necesare pentru inserția individului în societatea dată. Educația formală este puternic expusă și infuzată de exigențele suprapuse ale comandamentelor sociale și, uneori, politice. Ea este dimensionată prin politici explicite ale celor care se află la putere la un moment dat. Formalul răspunde unei comenzi sociale, fie de asigurare a transmiterii zestrei istorice și culturale, fie în vederea formării profesionale. "O caracteristică nu mai puțin însemnată a educației formale – observă Teodor Cozma – o constituie acțiunea de evaluare care este administrată în forme, moduri și etape anume stabilite, pentru a facilita reușita școlară, succesul formării elevilor. Trebuie să reținem și faptul că evaluarea în cadrul educației formale revine cu deosebire fiecărui cadru didactic și instituției în ansamblu" (Cozma, 1988, p. 49). Cu toate că educația formală este generalizată și indispensabilă, unii autori (Văideanu, 1988, pp. 227-228) nu uită să reliefeze și unele carențe ale acesteia: centrarea pe performanțele înscrise în programe care lasă puțin loc imprevizibilului, tendința de îngurgitare a cunoștințelor, predispunerea către rutină și monotonie.

Educația formală oferă:

- Ca demers inițial, introducerea individului în tainele muncii intelectuale organizate;
- Posibilitatea de a formaliza cunoștințele, plecând de la achiziții istorice și practici reieșite din acțiune;

- Recunoașterea achizițiilor individuale;
- Formalizarea și concretizarea achizițiilor în alte modalități educative pe plan social.

De amploarea și profunzimea educației formale depinde calitatea coordonării și integrării influențelor nonformale și informale. Că la un moment dat ponderea educației se poate deplasa în favoarea nonformalului sau informalului, este adevărat. Depinde când, cu ce se pleacă mai departe și ce reușește individul să (mai) facă.

Educația nonformală

Cuprinde totalitatea influențelor educative ce se derulează în afara clasei sau prin intermediul unor activități opționale sau facultative. Termenul nonformal desemnează o realitate educațională mai puțin formalizată sau neformalizată, dar totdeauna cu efecte formative. Acțiunile incluse în acest perimetru se caracterizează printr-o mare flexibilitate și vin în întâmpinarea intereselor variate, individuale ale elevilor. Educația de tip nonformal a existat dintotdeauna. Ceea ce este nou cu această manieră de a educa rezidă în organizarea ei planificată. În unele situații, educația nonformală poate fi o cale de ajutor pentru cei care au șanse mai mici de a accede la o școlarizare normală: săraci, izolați,, locuitori din zonele retrase, analfabeți, tineri în dervă, persoane cu nevoi speciale. Printre obiectivele acestei educații, se pot enumera:

- Susținerea celor care doresc să-ți dezvolte sectoare particulare în comerț, agricultură, servicii, industrie etc.
- Ajutarea populației pentru a exploata mai bine resursele locale sau personale;
- Alfabetizarea;
- Desăvârșirea profesională sau inițierea într-o nouă activitate;
- Educația pentru sănătate sau timpul liber etc.

Educația nonformală :

- Răspunde adecvat la necesitățile concrete de acțiune;
- Oferă un prim moment de abstractizare prin extragerea de cunoștințe din practică;
- Facilitează contactul cu cunoștințe plecând de la nevoile resimțite de educați;
- Demitizează funcția de predare.

Există riscul ca activitățile derulate sub însemnele nonformalului să cultive derizoriul, să vehiculeze o cultură minoră, "populară", desuetă. Trebuie conștientizat faptul că procesul de

vulgarizare a științei, artei, culturii se realizează într-o bună măsură, prin educația nonformală, mai ales atunci când aceasta este articulată cu educația instituționalizată.

În mod concret, aceste influențe se exercită prin intermediul cercurilor, concursurilor, olimpiadelor școlare și sunt inițiate fie de școală, fie de organizațiile de copii și tineret, de organizațiile de părinți. Activitățile sunt dimensionate și coordonate tot de specialiști (profesori, tehnicieni, cercetători), dar care își joacă rolurile mai discret, asumându-și misiunea de animatori sau moderatori.

Includem în această sferă și acele emisiuni ale radioului și televiziunii, special structurate și fixate pentru elevi și realizate competent de către pedagogi. Chiar și activitatea unor reviste sau ziare care se adresează explicit elevilor, stă tot sub semnul educației nonformale. Raportul educației nonformale cu educația formală este unul de complementaritate, atât sub aspectul conținutului, cât și sub aspectul modalităților și formelor de realizare.

Bibliografie:

Cucoș, C., *Pedagogie*, Editura Polirom, Iași, 1998